

ದೇವುಡು

(ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ)

ದೇವುಡು (ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ)

JNANA001692

ಡಾ. ಕುಮಾರ ಚಲ್ವೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು
ಯಕ್ಷ ಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧.

ದೇವುಡು

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಡಾ|| ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ

ಲೇಖಕ

ಡಾ. ಕುಮಾರ ಚಲ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು

ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧.

"DEVUDU" Written by Dr. Kumarachalya (Dr. C.S. Shivakumaraswamy), Pub. by M.S.Siddegowda, Registrar, Karnataka Janapada and Yakshagana Academy, Nrupatunga Road, Bangalore - 560 002

Pages vi + 61

Price Rs. 20/-

First Impression : 1997

C Janapada & Yakshagana Academy

ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿದ್ದೇಗೌಡ

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

೧೪/೩, ಕೆನರಾ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಟ್ಟಡ

ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಛಾಯಾಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ :

ಪ್ರಗತಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, 119, 3ನೇ ತಿರುವು,

ಆರ್.ಪಿ.ಸಿ. ಬಡಾವಣೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 40

ದೂರವಾಣಿ :3409512.

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡು, ಕಥೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು ಮುಂತಾದ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಜಾನಪದದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೂಡ ಹಲವು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ತಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರ ಪರಿಚಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜಾನಪದ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಕೂಡ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಿರಿಯ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಕೃತಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ದಿವಂಗತ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಪೀಳಿಗೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ವಲಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಂತೋ ಅಂತೆಯೇ ಸೃಜನೇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಅವರ ಸಾಧನೆ ದೊಡ್ಡದು. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅವರ ಕಾಣಿಕೆ ಸ್ಮರಣೀಯವಾದದ್ದು. ಕನ್ನಡ ಜನಪದವು ಇನ್ನೂ ಖಚಿತವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಜಾನಪದದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿರುವ ಕೃತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವರ ವ್ಯಾಪಕ ಅನುಭವದ ಫಲಿತವಾಗಿ ಜಾನಪದದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಂಶಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಡಾ|ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಮರ್ಶನಾ ಶಕ್ತಿ, ಸಂಶೋಧನಾಸಕ್ತಿ, ಹಾಗೂ ಒಳನೋಟಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ದೇವುಡು ತು ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಜಾನಪದ ಮುಖವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಡಾ|ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಗತಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಅವರಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

80 20-11-1997

ಬೆಂಗಳೂರು

ಡಾ|| ಎಚ್.ಜಿ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಈ ಕಿರುಪುಸ್ತಿಕೆ ಬರೆಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ

ಡಾ.ಜೀ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ,

ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಾಸಕ್ತಿ ತಗ್ಗದ ಹಾಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಿಸಿ

ಬರೆಯಲು ಹಚ್ಚಿದ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ

ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಅವರಿಗೆ,

ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು

ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ತೀ.ನಂ.ಶಂಕರನಾರಾಯಣ,

ಡಾ. ಶ್ರೀಕಂಠಕೂಡಿಗಿ, ಡಾ.ಬಸವರಾಜ ನೆಲ್ಲಿಸರ ಅವರಿಗೆ

ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ.

ಕುಮಾರಚಲ್ಯ

ದಿನಾಂಕ : ೧೦.೦೬.೧೯೯೭

ಸ್ಥಳ : ಬಿ.ಆರ್.ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್.

ಪ್ರವೇಶ

'ದೇವುಡು' (ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ: ೧೮೯೬ - ೧೯೬೨) ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಯಪೀಳಿಗೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು. ಶಿಕ್ಷಣ, ರಂಗಭೂಮಿ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ದುಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಿಕ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ತೊಡಗಿ, ತಮ್ಮ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮೆರೆದ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಬರಹಗಾರ. ಜೊತೆಗೆ, ಜನಪರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರಾಂದೋಲನ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡವರು. ಉತ್ತಮ ವಾಗಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ರಂಗನಟ, ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ ಮಾನವೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮದ ಲೇಖಕ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ದೇವುಡು ಮೃತರಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ಮುವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಈ ಕಾಲಾವಧಿ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನನ್ನು ಮರೆಯುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಓದುಗರ, ವಿಮರ್ಶಕರ ಇಂಥ ಉದಾಸೀನಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಓದಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಮೌಲಿಕವಾದ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಲೇಖಕನ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಅಥವಾ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಳೆದು, ಓದದಿರುವಷ್ಟು ಜಡತ್ವ ಆವರಿಸಿದರೆ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ದೇವುಡು ಅವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವು. ಅವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು. ಅವರು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಮುರಿದು, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಮಕ್ಕಳಸಾಹಿತ್ಯ - ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಚಿಂತನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರೆನಿಸಿದ್ದರು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ದೇವುಡು ಅವರ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ - ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳ ಸಂಗಮ.

ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಭಾಗ-೧ರಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಅವರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಭಾಗ-೨ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೇವುಡು

ಭಾಗ - ೧

ದೇವುಡು ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೯, ೧೮೯೬ ರಂದು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಪೂರ್ವಿಕರು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರಾಂತದ ಕಂಬಾಲೂರಿನವರು. ದೇವುಡು ಎಂದರೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ 'ದೇವರು' ಎಂದರ್ಥ. ಅದು ಅವರ ಮನೆತನದ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ದೇವುಡು ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಿರಿಯರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ದೇವುಡು ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಅವರ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ; ತಾಯಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮುಖ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ೧೮೮೦ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಪ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಆ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೦೨ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಫ್ಲೇಗಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು.

ಆಗ ದೇವುಡು ಕೇವಲ ಐದುವರ್ಷದ ಬಾಲಕ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರು ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವೈದಿಕ ಮನೆತನದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರೂ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯವರ ಸಂಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶದ ವೇಳೆಗೆ ಛಂದಸ್ಸು, ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಕಂಠಪಾಠವಾಗಿದ್ದುವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಚಿಂತಕರ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೆಳೆದರು.

ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಓದುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರಹಾಗೂ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. 'ಓದುವ ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯು ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎಂದು ಅವರೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಚ್ಛಂದವೆಂದರೆ ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ ; ಮನ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಜೀವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ವೈದ್ಯನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಸಿ. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ಸಮಕ್ಷಮ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸ್ವತಃ ಕವಿತ್ವವುಳ್ಳ ಅವರ ತಂದೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರಿಗೂ ಕವಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ೧೯೧೨ರ ವೇಳೆಗೆ, ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ೧೮ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ, ತಮ್ಮ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯರ 'ಸಂಧ್ಯಾಸಂಘ'ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವರ ಹರಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೆಂದರೆ ಅಪಾರ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಯರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ವಿಚಾರಪರರು ಮತ್ತು ಚಿಂತಕರ ನಡುವೆ ದೇವುಡು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಹೀಗಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಪರವಾದ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಜಾನಪದೀಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನಗಳಿದ್ದುವು.

ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ, ೧೯೧೭ - ೧೯೨೩ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ. ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಏಕೈಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿತವರಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ

ದೇವುಡು

5

ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಸಂಗೀತ - ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಕೂಡ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಅತೀವವಾದ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇವ? ಅವರು ಪ್ರೊ.ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಮಹಾದಾಶನಿಕ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಡಾ.ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್, ಎನ್.ಎಸ್.ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದೇವುಡು ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಪ್ರಗಲ್ಬಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಗುರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದುಂಟು. ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಿ, ಬರಹಗಾರರನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ಗುರುವೃಂದವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಹಿರಿಯರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಮಾತು ತೊಕಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾಗಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು; ಹಗುರಮಾತಿನ ವಾಚಾಳಿ ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬರೆದದ್ದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಬೇರೆಯವರು ಬರೆದದ್ದು ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ಅಹಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸದಾ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆಯೇ ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗಬೇಕು; ಹಿರಿದಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಈ ಬಗೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಳಜಿಗಳು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆರೆತುನಿಂತಿವೆ.

ಮನೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣದಿಂದಾಗಿ ದೇವುಡು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಚಾರ- ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ, ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ, ಧರ್ಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಕ್ರಮವೇ ಆಗಿತ್ತು. ವ್ರತನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ನಿಷೇಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಭಾವುಕರಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

6

ದೇವುಡು.

ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಲೋಪ ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ದೇವುಡು ಒಬ್ಬ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಂಪ್ರದಾಯಶರಣ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಡಿವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮನೋಭಾವ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಅವರೆದುರು ಎಂದೂ ತಲೆ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ನಂಬಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನೇ, ಇತರರು ಕಂಡಕೊಂಡ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವುಡು ವೈದಿಕ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದರೂ ಅವರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಗೌರವವಿತ್ತು. ರೆವರೆಂಡ್ ಉತ್ತಂಗಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪನವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದ ವಿವರಗಳು ದೇವುಡು ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿವೆ

"ರೆವರೆಂಡ್ ಉತ್ತಂಗಿಯವರನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದೆ. ನಾನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀ ಉತ್ತಂಗಿಯವರು ಬರಲು, ಅವರಿಗೆ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ಹೋದೆ. ಅವರು ಮೊದಲು ಹಿಂತೆಗೆದರು. ಅನಂತರ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಊಟ ಟ ಮಾಡಿಸಲಾಯ್ತು."

ಉತ್ತಂಗಿಯವರ ಉತ್ತಂಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಣಿದು, ಅವರನ್ನು ದೇವುಡು ಉಪಚರಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರಂತೆ. ಆಗ 'ನಾವು ವಿಗ್ರಹಾರಾಧಕರು; ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವವರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಾನು ಉತ್ತಂಗಿಯವರಲ್ಲಿ ಏನು ವನ್ನು ಕಂಡೆ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರಂತೆ, ದೇವುಡು ಅವರ ಕೈ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ದೇವುಡು ಎಷ್ಟು ಸನಾತನಿಗಳಾಗಿದ್ದರೋ ಅಷ್ಟೇ ಸುಧಾರಕರಾಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಇಂದಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹೊಂದಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನಾಳಿನ ಹಾಗೂ ನಾಡಿನ ಹಿತವಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಥೆ

ದೇವುಡು

7

ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮನೋಧರ್ಮ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಅವರದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಆಲೋಚಿಸುವ ಕ್ರಮ.

ದೇವುಡು ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳನ್ನು ತೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಪಂಡಿತ ಧರ್ಮದೇವ ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಎಂಬುವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದಾಗ, ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ದೇವುಡು ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿಯವರ ವಾದ ಸರಿಯಾದುದೆಂದು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದರಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಭಾರತದ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅತೀವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ರೂಢಿಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಾಶವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಅವರ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಬರಹಗಳು ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರುಳ್ಳ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. 'ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ', 'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ', 'ಮಹಾದರ್ಶನ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ನಹುಷ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕರು

ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂಥ 'ವ್ಯಕ್ತಿವಾದಿ' (INDIVIDUALIST), ನಹುಷನಂಥ 'ಕ್ಷತ್ರಿಯ', ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕನಂಥ 'ದಾರ್ಶನಿಕ ' . ಇವರು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಲ್ಲುವಂಥವರು.

ದೇವುಡು ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥ ಜಿಜ್ಞಾಸು. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಗುಣದ ಜೊತೆಗೆ, ತಮಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ನುಡಿಯುವ; ನಿಷುಜ್ಜರ ಬಂದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಚದ ನಿಲುವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ ಚಿಂತನೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ವಾಕ್ಸರಣಿ, ವಿಚಾರ ಮಂಥನ ಮತ್ತು ನಿಖರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡನೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ಅವರು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು

8

ದೇವುಡು

ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿತಂಡವಾದಿ ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನಗೆ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಇವರೊಡನೆ ಮಾಡುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಾಗುವ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಇಂಥವರ ಸಹವಾಸವು ನನ್ನಂತಹ ಪಾಮರ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಕರವಾದದ್ದು' ಎಂದು ಗಳಗನಾಥರಂತಹ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಂತೆಯೇ ಅವರ ಮಾತೂ ಸರಳ. ಬಹಿರಂಗ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಸುಲಭವೂ, ನಿರರ್ಗಳವೂ ಆದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಳಿದಾಸ, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ರಾಮಾಯಣ, ಉಪನಿಷತ್ತು - ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಚರ್ಚಾವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ .ಜನತೆಯನ್ನು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವ ವಾದಸರಣಿಯನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನಪ್ರಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಬಂದಾಗ ಓದುವವರ ವಿವೇಕವನ್ನ, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ರಚನೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು.

ದೇವುಡು ತುಂಬಾ ಭಾವುಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹಲವು ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಪರಿಪಾಕಗೊಂಡ ಅನುಭವಿ, ನೊಂದವರ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಅನುಕಂಪ ತಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಮೃದು ಅಂತಃಕರಣದ ಸಹೃದಯಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದರೂ, 'ಎಂಥ ಕಠಿಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನೋವು - ನಲಿವುಗಳನ್ನು

ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಅವರದು. ದೇವುಡು ಸೋಲರಿಯದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ, ಯಾರ ಎದುರೂ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತವರಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಪುರಸ್ಕಾರ ದೊರೆಯುವ ಕಡೆ, ದೊಡ್ಡತನವಿರುವವರ ಜೊತೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂದಿಗ್ಧಗಳು ಒದಗಿದಾಗ ದೈನ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಮಣಿಯದೆ; ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು

ದೇವುಡು

9

ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡವರು. ೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ದಿವಾನ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಅವರು ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರಂತೆ. 'ಕ್ಷಮಿಸಿ, ನೀವು ನನ್ನ ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ದೇವುಡು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದರಂತೆ. ಮೂಲತಃ ಸಹನಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಂದಂತೆ ಬದುಕನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋದವರು. ಸಾವಿಗೂ ಅಂಜದ ನಿರ್ಭಯ ಜೀವನವನ್ನು ದೇವುಡು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸುಲ್ತಾನಪೇಟೆ ಗಣಪತಿಯ ಗಲಭೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಮುಷ್ಕರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸಿನವರು ಶಾಂತಿಪಾಲಿಸಲು ಮದ್ದು ತುಂಬಿದ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಬೀಸಿಬಂದು ವ್ಯಾನಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಪೊಲೀಸರು ಗುಂಡುಹಾರಿಸಿದರು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಮಾಯಕ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನ ಕಾಲಿಗೆ ಗೋಲಿ ತಾಕಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದ: ಜನ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗೂ. ಮುದುಕನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಉಪಚರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವುಡು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು, ಮುದುಕನನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸಿನವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ದೇವುಡು ಅಡ್ಡನಿಂತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಿ ಎಂದರಂತೆ. ಇಂಥ ಧೀರಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡಿದ ದೇವುಡು ಅವರ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಡದಿ ಗೌರಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಉಲ್ಲಾಸದಾಯಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಅವರು ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಮಧುಮೇಹ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರು. ಖಾಯಿಲೆ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡು ಅವರ ಒಂದು

ಕಾಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಒಂಟಿಕಾಲಿನ ದೇವುಡು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಮಹಾದರ್ಶನ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದು

ಮುಗಿಸಿದರು.

10

ದೇವುಡು

ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಮುವಿನ ಅಕಾಲಮರಣದ ಯೋಚನೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹಲವಾರು ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಿದ ದೇವುಡು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೭, ೧೯೬೯ರಂದು ತೀರಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಧೀಮಂತ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಯ್ತು. ಅವರ ಅನೇಕ ಆಸೆಗಳು ಕೈಗಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮಹಾಸನ್ಯಾಸಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಲು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 'ಜ್ಞಾನಸುಧಾ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ 'ಪರಿಪೂರ್ಣ' ಕಾದಂಬರಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ' ಕೃತಿಗೆ ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅದೂ ಅವರ ಮರಣಾನಂತರ ! ಗೌರಮ್ಮ ದೇವುಡು ಬಹುಮಾನದ ನಗದು ಹಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಳಿತಾಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. 'ದೇವುಡು ಅವರ ಮರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂತವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಬೆಸೆಯಬಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ದೇವುಡು ಮರಣೋತ್ತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಬಹು ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ' (ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ, ಸಮೀಕ್ಷೆ, 1967, ಪುಟ. 96-97) ಎಂಬ ಮಾತಿನೊಳಗಿನ ವಿಷಾದ ಭಾವ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಳಂಬ ನೀತಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗೌರವ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ನಿರಂಜನ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ :

"೧೯೬೩ ಮಾರ್ಚ್ ೩೧. ನವದೆಹಲಿಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಭವನ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಪಡೆಯಲು, ಭಾರತದ ೮ ಜನ ಉದ್ಧಾಮ ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು, ಸಾರಸ್ವತರ ನಡುವೆ ಮುಪ್ಪರಿಯದ ಯುವಕನಾಗಿ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕೃಷ್ಣಕೃಪಲಾನಿ ಪುರಸ್ಕೃತರ ಹೆಸರನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವುಡು

11

ವೇದಿಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ನಡಿಗೆ. ಪುರಸ್ಕಾರ ಸ್ವೀಕಾರ. ಮುಗುಳುನಗೆ ಹಸ್ತಲಾಘವ. ಒಂದೆಡೆ ಮೂವಿ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಜನ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕಾರರು ಫ್ಲಾಷ್ ಬಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಪಲಾನಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ

ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಎತ್ತರದ ದೃಷ್ಟಿಪುಷ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಡ್ಡಪಂಚೆ, ಬಿಗಿಕತ್ತಿನ ನೀಳಕೋಟು, ಕರಿಯ ಟೋಪಿ, ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಮುಖ. ನಡಿಗೆ ? ಒಂಟಿಕಾಲಿಗೆ ಜೊತೆಗಾರನಾಗಿದೆ ಕಂಕುಳ ಕೆಳಗಿರುವ ಊರುಗೋಲು. ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ನುಡಿಯುತ್ತಲಿದೆ: 'ಬೇಡಿ'. ಆ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಅದೆಂಥ ಧೀಮಂತ ಕಳೆ! ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹಾಗೆ ಸುಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನಿ ತಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಇಳಿದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಯಾವುದೋ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿ ಆಡುತ್ತದೆ.

. ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಕುಳಿತಾಗ ಒಬ್ಬರು ಬಂದು ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರುತ್ತಾರೆ. 'ನಾನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ. ತಮಗೊಂದು ನೋಟ್ ತಂದಿದ್ದೇನೆ ; ನೋಟ್ :

ಪ್ರಿಯ ದೇವುಡು,

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದೊಡನೆ ನನ್ನ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬಾ.

-ರಾ. ಕೃ.

..... ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಳ್ಳಿ, ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ನನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ಹೋಗಿ ಬಿಡೋಣ ಎಂದಿದ್ದೆಯೇನು' ?

'ಇಲ್ಲ ಮೇಷ್ಟ್ರ'

'ನಿನಗೆ ಅವಾರ್ಡ್ ತಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಯಾವುದು ?'

'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ' ಎಂದೆ ? ಏನದರ ಕಥಾಸಾರ ? ಹೇಳು...'

ದೇವುಡು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೊತ್ತಲ್ಲ ? ಮೇಲಿನದು ಸ್ಪಷ್ಟನೆ, ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ವಾಸ್ತವ"

(ನಿರಂಜನ, ಅಂಕಣ, 1972, ಪುಟ. 172-173).

ದೇವುಡು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಾತಾವರಣ ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡೆದು ಆಳುವ ಬ್ರಿಟೀಷರ ನೀತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಏಕೈಕ ಅಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡವನ್ನಾಡುವ ಜನ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಅಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ನಿಜಾಮರು, ಪೇಶ್ವೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಅನ್ಯಭಾಷಾಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ವಿಲಕ್ಷಣ ರೂಪದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಒರಿಸ್ಸಾ, ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಮೇಲೂ ಅಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ ಮೊದಲಾಯಿತು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮುಂದಾದರು. ಕನ್ನಡದ ಕುಲಪುರೋಹಿತ ಅಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು ಚಳುವಳಿಯ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಇಂಥ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇವುಡು

ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಭಾಷೆಗಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ದೇವುಡು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥವರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಉದಯವಾಯಿತು. " ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮದರಾಸು, ಬೊಂಬಾಯಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಚಳುವಳಿಯು ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಇಂಡಿಯಾದ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳದ್ದು, ಮಹಮದೀಯ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುದ್ಧಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈಗ ಮದರಾಸು, ಬೊಂಬಾಯಿ, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಹೈದರಾಬಾದು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ಈಗ ಚೆದರಿದ ಮಂದೆಯಂತಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಒಡೆದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಹಕರಿಸಿ ಏಕೀಕರಣವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಇಂದಿನ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂದು ದೇವುಡು ಕರೆ ನೀಡಿದರು. (ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ, 0.2, 0-8, 1938, 3. 112)

ದೇವುಡು ಅವರ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜನ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿಯದಿರುವುದು ಅವರಲ್ಲಿನ ಅಜ್ಞಾನ, ಅನಕ್ಷರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಕ್ಷರಪ್ರಚಾರ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಪ್ರಚಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರೇ ದೇವುಡು, ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ' ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಣಮಯ ಅಕ್ಷರಪಟಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದರು. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ನುಡಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ: ಕನ್ನಡ' ಎಂಬ ಪತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ :

"ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಆನಂದ. ಈ ಆನಂದ ಚಿರಕಾಲ

ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ನಾಡಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಡಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗುವಂತೆ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಹೂಡಬೇಕು. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತಿ ಚಳುವಳಿ ಹುಟ್ಟೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈಗ ಪ್ರಾಂತೀಕರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಂತಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡವೇ ಅಗಬೇಕು. ಮಿಡಲ್‌ಲಿನಿಂದ ಮುಂದಂತೂ ಕನ್ನಡವೇ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಬೇಕು. ಸಂಸ್ಥಾನಾದ್ಯಂತವೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಭೆಗಳಾಗ ಬೇಕು. ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಪರಿಷತ್ತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಗಮನಿಸುವುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ." (ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, ಸಂ - 9, ಸಂ.36, 1947, 3. 156)

ದೇವುಡು ಅವರು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಥ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೇವುಡು ಮಾಡಹೊರಟಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಹದಾಸೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಆ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ನಾಡು, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವುಡು ಮಾದರಿ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಜನತೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಕರ್ಷಿಸಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದ ಆರ್ಷೇಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು ನಾಡು-ನುಡಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ

ದೇವುಡು

15

ಆಸಕ್ತಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬಲ್ಲ ಗುರುಕುಲಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆರ್ಯ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿ ಸೇರಿದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು.

೧೯೪೨ರ ವೇಳೆಗೆ ದೇವುಡು ಸ್ವತಃ ಗಾಂಧೀನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ 'ದೇಶಾಂತರದ ಕಥೆಗಳು' ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದರ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಿತ ನೆಲೆ ದೊರೆಯದೇ ಹೋದುದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ದೇವುಡು ಅವರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮವೂ ಒಂದು. ಅವರು "ನವಜೀವನ", 'ರಂಗಭೂಮಿ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ "ಅಮೆಚೂರ್ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆ"ಯು ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರಿನ ವಿಲಾಸಿ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಘವು ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ದ.ಕೃ.ಭಾರದ್ವಾಜರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ 'ರಂಗಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಆರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೇವುಡು ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಅದರ ಸಂಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಲಾವಿದರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ೧೯೩೫ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಆರಂಭಿಸಿದ 'ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ' ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪತ್ರಿಕಾವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟರು. ಜಾಹಿರಾತುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಮಾದರಿ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರತಿಫಲ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ದಾರಿ ಮಾತ್ರ !

೧೯೨೮ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ದೇವುಡು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಫಿಲಂ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅದರ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಟಾಕಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಮೊದಲೇ ಮೂಕಿ ಚಿತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮೂಕಿಚಿತ್ರ 'ವಸಂತಸೇನಾ' ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರು ದೇವುಡು ಅವರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ 'ಹರಿಮಾಯಿ' ಮತ್ತು 'ಹಿಸ್‌ಲವ್ ಅಫೇರ್'

ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ೧೯೩೦ರ ವೇಳೆಗೆ ಮೂಕಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಟಾಕಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಕಾಲ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ವಾಕ್ಚಿತ್ರ 'ಆಲಂಚರಾ' ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಖ್ಯಾತನಟ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲ ರೂ ಸೇರಿ 'ಭಕ್ತಧ್ರುವ' ಎಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಆ ಚಿತ್ರದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ದೇವುಡು ಬರೆದಿದ್ದರು. ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ 'ಚಿರಂಜೀವಿ' ಎಂಬ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಾಯಿತು. ಈ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವರು ದೇವುಡು. ಅದರ ಚಿತ್ರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯದೊಂದಿಗೆ ಯಥಾ ವತ್ತಾಗಿ, ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಆಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕರಗತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಪಕರಣಗಳ, ತಂತ್ರಜ್ಞರ ಕೊರತೆಯಿತ್ತು. ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗಾಯಕರಿಲ್ಲದೆ ನಟರನ್ನೇ ಹಾಡಲು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು, ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಗಾರರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ೧೯೩೭ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದ ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಟಾಕಿ ಚಿತ್ರ 'ಚಿರಂಜೀವಿ' ನೋಡಿದಾಗ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಸೋಜಿಗಪಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಈ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ವರದಿಮಾಡಿದೆ. (ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿ, ಜೂನ್ 1982)

ದೇವುಡು

17

ನಾಟಕವೆಂದರೆ ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ. ರಂಗಭೂಮಿಯೇ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ. ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಅರಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ದೇವುಡು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ೧೯೧೨ರ ವೇಳೆಗೇ ದೇವುಡು ಅವರ ಒಲವು ನಾಟಕ ರಚನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಿತ್ತು. ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಳ್ಳಾರಿ ರಾಘವಾಚಾರ್ ಅವರ ಜೊತೆ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಜಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತು ಪದ್ಯ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು, ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತರು. ಕನ್ನಡಿಗನಿಗೆ ತನ್ನದೆಂಬ ಕೆಚ್ಚು ಮೂಡಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು ; ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ತಲುಪಬಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು, ವಿನ್ಯಾಸ, ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ಹಂಬಲವನ್ನು ಅನೇಕ ಕಡೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೀತಿಪರವಾದ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು, ಪರಂಪರೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂಥ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದಾಗ ಅವರು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ದೇವುಡು ನಾಟಕಕಾರರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಟ, ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಟನೆಂದರೆ ಕೇವಲ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಣಿದಾಡಿ, ನೆಗೆದಾಡಿ ಹೋಗುವವನಲ್ಲ. ಆತ ನಾಟಕಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ನಟ ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಅಭಿನಯ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ದೇವುಡು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ, 'ಅಮೆಚಾರ್ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆ'ಯ (A.D.A) ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು 'ನಚಿಕೇತ', 'ಮಂಡೋದರಿ, 'ಯಶೋಧರ', 'ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ', 'ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ', ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು. 'ನಚಿಕೇತ'ದಲ್ಲಿನ ಅವರ ವಾಜಸ್ರವಸ್ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧ, ಯಮ,

ತೆನಾಲಿಯಂಥ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಹೊಸತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದರು. ದೇವುಡು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವರು. ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕವರ್ಗವನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಗಮನಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನೈಜವಾದ ಅಭಿನಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವುಡು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಸದಾ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳು ಹಣವನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ನಾಟಕ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಏನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಏನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದವರು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ವಿಷಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ರಂಗಕಲೆಗೆ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನವಿತ್ತು; ನೃತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಲಿ ಆಯಾಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೇವುಡು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ೧೯೪೨ರ ಬಳಿಕ ಅವರು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗೆ ನೇಮಿಸಿತು. ಅನಂತರ 'ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಮಿತಿ' ಮತ್ತು 'ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ'ಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರಸಭಾ'ದ ಪರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು, ಸರಿಯಾದ ನೆರವು ದೊರೆಯದ ಕಾರಣ ಮುಂದುವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ೧೯೫೬ರಿಂದ ೧೯೫೯ರ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ, ಗಣಿ ಉದ್ಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆದು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರತರಾದರು. ಇದು ದೇವುಡು ಅವರ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೊನೆಯಘಟ್ಟ. ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಎಂ.ಎ.ಪದವೀಧರರಾಗಿಯೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ದೇವುಡು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ್ದುಂಟು. ಮೈಸೂರಿನ

ದೇವುಡು

19

ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅವರು ಅಲ್ಲಿನ "ಗುಲಾಮಗಿರಿ" ಬೇಡವೆಂದು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪೇಷ್ವಾರ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇಂಥ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಅವರದು ದೊಡ್ಡ ನೋಟ. "ನಾನು ಸಾಧನ, ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಒದ್ದಾಡಿದಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಒದ್ದಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೪೭ರ ವೇಳೆಗೆ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಬಹುಪಾಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದವು. ದೇವುಡು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ವಲಯಗಳು ಹಲವು ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು - ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಹವ್ಯಾಸ ಅವರ ತತ್ಕಾಲದ ಬಯಕೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ದೇವುಡು ಅವರು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಹೆಸರಾದವರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾದಂಬರಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಕಾರ. ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿ

ರಚನೆಯಲ್ಲಿ. ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿವೆ. ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನತೆ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ದೇವುಡು ಅವರ ಹೆಸರು ನೆನಪಾಗುವುದೇ ಅವರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಘನತೆಯನ್ನು, ಗಂಭೀರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರು ದೇವುಡು. ಅಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುವಿಗೆ ದೊರೆತಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುವಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಪುರಾಣ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಳ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇವುಡು ಅವರ

20

ದೇವುಡು

'ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ', 'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ', 'ಮಹಾದರ್ಶನ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಇವು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಪಂಚ ತುಂಬಾ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ದೇವುಡು ಅವರ 'ಮಯೂರ' ಜನಪ್ರಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೇಶೀ ರಾಜವಂಶದ ಕಥೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಕೃತಿ ಆದಷ್ಟೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 'ಚಿನ್ನಾ' ಅಥವಾ 'ಅವಳಕಥೆ' ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ; ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಅಧರಿಸಿ ಬೆಳೆದ ರಮ್ಯಕಥೆ. 'ಅಂತರಂಗ' ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಯ ಕಥಾನಕ. ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳತೋಟಗಳನ್ನು, ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ. ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಕಥೆ ತೀರಾ ಹೊಸದೆನಿಸಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಕೃತಿ ಮಡಿವಂತರನ್ನು ಕೆಣಕಿರಲೂಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಮನೋ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಲಾಗಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು 'ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತರಂಗ'ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ 'ಸಾಹಸವರ್ಮ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆನೆಂದು ದೇವುಡು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. 'ಕಳ್ಳರಕೂಟ' ಅವರ ಮೊದಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಭಗ್ನ ಪ್ರಣಯ, ವಿರಸದಾಂಪತ್ಯದ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಇದು ಪತ್ತೆದಾರಿ ಕಥಾನಕದಂತಿದೆ. ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿವು : 'ಒಡೆದಮುತ್ತ', 'ಮಲ್ಲಿ', 'ಮುಂದೇನು', 'ಗದ್ದವರು ಯಾರು', 'ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ', 'ಡಾ||ವೀಣಾ'. ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವು ಒಂದೊಂದೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಮಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪಾರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳನ್ನು, ಕ್ಷಿಪ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ದೇವುಡು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತತ್ವ, ಧರ್ಮ, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೂ

ದೇವುಡು

21

ಇದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಕೇವಲ ಕಥೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಥೆ. ವಿಧವೆಯರು, ಪುರುಷರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ನೊಂದವರು, ವೇಶ್ಯೆಯರು ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮುದಾಯವೇ ದೇವುಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವ ದೇವುಡು ಅವರು ಹಲವಾರು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಾದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ತುಂಬಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳು ಬೆರೆತಿವೆ. ದೇವುಡು ಅವರ ಅಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರು 'ಪರಿಪೂರ್ಣ', ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮಹಾಸನ್ಯಾಸಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು.

ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡರೂ, ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಅವರ ಮೂರು ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ: 'ಸೋಲೋ ಗೆಲುವೋ', 'ದೇವುಡು ಕಥೆಗಳು', 'ಘಾಟಿ ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಇತರಕಥೆಗಳು'. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ನೀಳತೆಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಕ್ಷೇಪತೆ, ಸಾಂದ್ರತೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಈ ಕಥೆಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆ. 'ವೈಣಿಕ' ದೇವುಡು ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ತಮ್ಮ ಕಥಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲವನ್ನು ಅದೊಂದೇ ಕಥೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥನಕಲೆಯ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪುಟಗಳೊಳಗೇ ಮುಗಿಯಬಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಅನುಭವ ಕಥನಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಹಸ್ತರನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವುಡು ಕಥೆಯ ರಚನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಹಲವು

ಕಡೆ ನವೋದಯ ಕಾಲ ಸಂದರ್ಭದ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ಮನೋಧರ್ಮ, ಧೋರಣೆಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ.

22

ದೇವುಡು

'ಸಾವಿತ್ರಿ',

ದೇವುಡು ಅವರ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ 'ದುರ್ಮಂತ್ರಿ', 'ಮಯೂರ', 'ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯ' ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಪದ್ಯನಾಟಕ ; ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು. 'ಮಯೂರ' ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವುಳ್ಳದು. 'ಸಾವಿತ್ರಿ', 'ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯ' ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳು, ಕನ್ನಡರಂಗಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ದೇವುಡು ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳ ರಚನೆ ಕಂಪನಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಆಗಿರುವಂತಿದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ನಾಟಕಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತಿದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳಿವೆ. ದೇವುಡು ಅವರ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳು ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಿಕ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಾಟಕಗಳು ಒಂದು ಖಚಿತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗೂ ನಿಶ್ಚಿತ ನೆಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿದೇಶೀಯರ ಧಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಂತೆ ಅಂದಿನವರಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ರಚನೆಗೆ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆಯಿತು. ನೀತಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು, ಸಂಗೀತ-ನೃತ್ಯ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಮಾಪಾಫುಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ಬರೆದ ದೇವುಡು ಮೂಲತಃ ಪ್ರಬುದ್ಧ ನಟ. ಅವರು ನಾಟಕ ರಚನೆಗಿಂತ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ದೇವುಡು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದ

ದೇವುಡು

23

ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಜನತೆಯ ನೆಲೆಬೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ : "ಇತರರಿಗೆ ತಾವೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ. ಆದರೆ ಕಥೆ ಹೇಳುವಾಗ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ನೀರಾವರಿ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ನಡೆಯುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರಿಗೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿ ಎರಡು ಮೂರು ಅಂಗುಲ ನೀರು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಭತ್ತವು ಬೆಳೆಯುವುದು. ಹಾಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೆಯುವವರು ತಾವು ಅಗಾಧವಾದ ಕೃಷಿಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಫಲವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡಬೇಕು." (ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, 1957, ಪು.269). ಈ ರೀತಿಯ ನಿಶ್ಚಿತ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವುಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. 'ನಮ್ಮಪುಸ್ತಕ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ದೇವುಡು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ದೊಡ್ಡದು. ಸಂಕಲನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಹದಿನೈದು ಮಾತ್ರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದವುಗಳು ಇವು: 'ಬುದ್ಧಿಯ ಕಥೆಗಳು', 'ದೇಶಾಂತರದ ಕಥೆಗಳು', 'ತಂತ್ರಗಾರ ನರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು', 'ಒಂದು ಕನಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು', 'ಮಂಗಪ್ಪಾಜಿ ಪುರಾಣ', 'ವಿಚಿತ್ರ ಶಿಕ್ಷೆ', ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ದೇವುಡು ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತು ದೇಶಾಂತರವಾದುದಾದರೂ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸ್ವಂತಿಕೆಯಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕವನ್ನಾಡುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಬೇಕು; ನಾಟಕ ಸಂಘವಿದ್ದು ಅದರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಾಭಿನಯ, ನಾಟಕ ಲೇಖನ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು; ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭಾವನಾಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಬಲಿಯುವುದು. ನಾಟಕವಾದ ಕೂಡಲೇ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ನಾಟಕವು ಹೇಗಿರಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ರಚನೆ, ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಇರಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ವಿಚಿತ್ರ ಶಿಕ್ಷೆ' ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ರಚಿತವಾದ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ವಿನೋದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅಭಿನಯಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗುವಂತೆ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆಯಲಾದ ಈ ನಾಟಕ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೇರ್ಪಡೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ' ಎಂಬ ಸಚಿತ್ರ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವುಡು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಸುಮಾರು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಸತತವಾಗಿ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತುಂಬಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ, ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಅಪರೂಪದ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಏಕತಾನತೆಗಿಂತ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ 'SUN- DAY HERALD' (Sep 25, 1983) ವರದಿ ಹೀಗಿದೆ : "DEVUDU NARASIMHA SHASTRY, A WELL KNOWN AUTHOR, EDITED NAMMA PUSTAKA, ANOTHER MONTHLY DURING THE 1930'S. THEY WERE FULL OF VARIETY AND OFTEN EXHIBITED AN INTERNATIONAL OUTLOOK. THEY PUBLISHED STORIES, LYRICS, PUZZLES, PLAYS AND INFORMATIVE BRIEF ARTICLES ON WONDERS OF NATURE AND SCIENCE." ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಕಥೆಗಳು ನೀತಿಪ್ರಧಾನವಾದವು : ರಂಜನೀಯವಾದವು. ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಜಾನಪದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂಥವು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು

ಮೂಡಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಸ್ಮಯಗಳು, ಜೀವಕುಲದ ವಿಕಾಸ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದೇವುಡು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನಿಸುತ್ತದೆ. ನವೋದಯ ಕಾಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪರಿಮಿತಿಗಳೊಳಗೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ದೇವುಡು ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ MISSION- ARY ZEAL ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದೇವುಡು ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಒಬ್ಬ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಲೇಖಕ. ಅವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಯಾದ ಇತರ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಅಪಾರವಾದ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದರು. ಕಾವ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಮಾಮಾಂಸೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ, ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿ-ನಾಟಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆದಂತೆ, ಇತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳ ಸಂಗಮ. ದೇವುಡು ಅವರ ಚಿಂತನಪ್ರಧಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಓದು ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಶಿಸ್ತು ಅಗತ್ಯ. ಅಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾದ, ಜಟಿಲತರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಬರಹಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. 'ಮೀಮಾಂಸಾದರ್ಪಣ', 'ಉಪನಿಷತ್ತು', 'ಕರ್ನಾಟಕಶಿಕ್ಷಾ', 'ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತ', 'ಕಾಳಿದಾಸನೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳೂ' - ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಚರ್ಚೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂಥವಲ್ಲ. ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವಿವರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ *ಮೀಮಾಂಸಾದರ್ಪಣ' ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಗ್ರಂಥ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಗ್ರಂಥ ಅಪರೂಪ. ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದೇವುಡು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಳಿದಾಸ, ಭವಭೂತಿ,

ಶೂದ್ರಕ ಮೊದಲಾದವರು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ನಿತ್ಯನೂತನರು. ದೇವುಡು ಉತ್ತಮ ಅನುವಾದಕರೂ, ಸಂಗ್ರಾಹಕರೂ ಹೌದು. ಅವರು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಗಳೆವು 'ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ', 'ವಿಚಾರಣೆ' (ಜಾನ್‌ಮೇಸ್ ಫಿಲ್ಡ್‌ನ 'THE TRIAL OF JESUS) 'ದಿವ್ಯವಾಣಿ' (ವಿವೇಕಾನಂದರ ಭಾಷಣಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) 'ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ' (25 ಸಂಪುಟ),

'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪಂಚತಂತ್ರ', 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ' (ಗುಣಾಡ್ಯನ ಬೃಹತ್‌ಕಥೆಗಳು), 'ವಾಲ್ಡನ್' '(ಹೆನ್ರಿ ಡೇವಿಡ್ ಥೋರೋನ 'WALDEN). ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ದೇವುಡು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಒಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಶಿಷ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಶಿಷ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಸಮಾನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಲೇಖಕನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವುಡು ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಂಪರೆ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅಧರಿಸಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸನಾತನ ಆರ್ಷೇಯ ಮೂಲದ್ದು; ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಆಶಯ, ಧೋರಣೆಗಳೇ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ಬಗೆಗಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮೇಲೈಸಿಬಂದವು. ವೈದಿಕ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ, ಬರವಣಿಗೆಯ ವಿಧಾನಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ತಮ್ಮದೇ ಅದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜೀವನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೂ ತೊಡಗಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇವುಡು ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂವೇದನೆಗಳು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಕ್ರಮ ವಿಶೇಷವಾದ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಳೆದ

ದೇವುಡು

27

ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿವೆ. ದೈವೀಶ್ರದ್ಧೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಉದಾರತೆ, ವಿನಯ, ನಿಷ್ಕಬ್ಧರತೆ, ಸಪ್ರೇಮ, ಸ್ನೇಹಶೀಲತೆ, ನೈತಿಕತೆ - ಮೊದಲಾದ ಆಶಯಗಳು ಕಾದಂಬರಿ, ಕಥೆ, ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ ; ಅದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಗಾಧ ನಂಬಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆರ್ಷೇಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸನಾತನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಇರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ದೇವುಡು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಜ್ಞಾನ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ದೇವುಡು ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ ಕಾಲದ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಿತ ಸಮುದಾಯ ಔದಾಸೀನ್ಯ, ತಾತ್ಸಾರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ : "ಭಾರತಕ್ಕೆ ಇಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ವೇಷ,ಭಾಷೆ, ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ತರುಣರು ಅಂಗವಾಹಿನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸೈನ್ಸ್ ಸಾಧಿಸಿರುವ ವಿಜಯ ಕಂಡು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಬಗು ನೋಡಿ ಸೋಲದವರಾರು ? ಅವರ ಶಿಸ್ತು ಕಂಡು ನಾವೂ ಹೀಗಾಗಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಹೊರಗುರುತುಗಳು. ಅವರಂತೆ ಆಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರೇ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಗಿದರೆ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಗೆದ್ದ ಇಂಡಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸೋತಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮತನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರೆ ಅನುಚಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು." (ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ', 1950, ಪು. 4) ೧೯೫೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿನ ದೇವುಡು ಅವರ ಈ ನುಡಿಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ

ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಏಳುಬೀಳುಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ದೇವುಡು ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅನ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಿಪ್ಲವಗಳನ್ನು ದೇವುಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷರ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಭಾರತ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಅವರಿಗೂ ಇತ್ತು. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟಾಗಿ ದೇಶ, ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತೀವವಾದ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಬೇಕು, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಮತೆಗಳು ತೊಲಗಬೇಕು, ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಆಶಿಸಿದರು. "ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬಾಯಿಮಾತು, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಅಂತರ ಬಹಳ ಬಹಳ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಈಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾವಾಗ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ? ವೇದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶೂದ್ರನ ಕಿವಿಗೆ ಸೀಸಕಾಯಿಸಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಎಂದಿಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವರು, ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ ಶೂದ್ರರ್ಷಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನೇಕೆ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ" (ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತ', 1950, ಪು.4.) ಎಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಾದವನ್ನು ದೇವುಡು

ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ ಎನಿಸಿದರೂ, ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಲೋಕಪೂಜ್ಯರಾದುದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಗತಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಎಂಬ ನೆನಪು ಜನತೆಗೆ ಇರಬೇಕು ; ಅವರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ : ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರ ಎಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ದೇವುಡು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ನೋಡಿ : ಒಡೆದಮುತ್ತು', ಮೊದಲಮಾತು. ಪು. 17) ಅವರು ಅನುಕರಣೆಯವಾದ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಧರ್ಮವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಮೌಲಿಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಇಂಥ ಲೇಖಕರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕಂಡದ್ದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗಣ ರಾಜಕಾರಣ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ದೇವುಡು ಅವರಿಗೆ ಹಲವಾರು

ದೇವುಡು

29

ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು (ನೋಡಿ : ನಿರಂಜನ, ಅಂಕಣ, 1972, ಪು.174) ಬದುಕನ್ನು ಹೋರಾಟವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ದೇವುಡು ಮೃತರಾದಾಗ ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ ಬರೆದ ಸ್ನೇಹ ಗೀತ ಹೀಗಿದೆ :

ಬಾಲನಂಥ ದೇವುಡು, ಉನ್ನತನಂಥ ದೇವುಡು

ಜಡ-ವಿಶಾಚಿ ದೇವುಡು, ಹುಚ್ಚು ಮರುಳು ದೇವುಡು

ಜೀವನವೇ ನಾಟಕ, ತಾನು ಒಬ್ಬ ನೋಟಕ

ಆಟವೋ ಬೂಟಾಟವೋ?, ನೋಟವೆಂದ ದೇವುಡು.

ಎದ್ದ, ಬಿದ್ದ, ಒದ್ದಾಡಿದ, ಗುದ್ದಾಡಿದ ದೇವುಡು

ಸುತ್ತಾಡಿದ, ಲೆತ್ತಾಡಿದ, ಕಿತ್ತಾಡಿದ ದೇವುಡು

ಕುಂಟುಗಾಲಿನಿಂದ ಹೊರಟ, ವೈಕುಂಠಕೆ ದೇವುಡು

ಕುರುಡುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡ, ಕೈಲಾಸವ ದೇವುಡು.

ವೇದ, ತೀರ್ಥ, ಬುಡ್ಡನಗಿರಿ, ಬಾಳಕದಳಿ ಕರೆವುದು

ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ, ಬರಬೇಕು ದೇವುಡು

ದೇವರನ್ನು ಮರೆಯದಂತೆ, ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವಂತೆ

ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವಂತೆ, ಬರಬೇಕು ದೇವುಡು.

ಎಲ್ಲ ಬಂಧು, ಎಲ್ಲ ಯೋಗ, ಇಂದ್ರಭೋಗ ದೇವುಡು

ಏನಕೇನ ಬರುವುದೇನೋ, ಮೇನಕಾಪತಿತ್ವವು

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಲ್ಲಿ, ಶಕುಂತಲಾ ಸತೀತ್ವವು

ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಚರಿತ ಉಂಟು, ಶಂಕರನಿಗು ರುದ್ರಗೂ

ವಿರಹಯೋಗ ವಿರಹಭೋಗ, ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಗೌರಿಗೂ

ಅವತರಣಿಕೆ ಉದ್ಧರಣಿಕೆ, ಸೋಪಾನವು ಜೀವನ

ಕ್ರೋಧ, ಶಾಪ, ದೇವತಾಪ, ಎಲ್ಲ ತಪವು ಪಾವನ

ಅರಿವುದೇನು ? ಮರೆವುದೇನು? ಲೀಲೆಗುಂಟು ಕಾಲವು

ಈಸಿಸುವುದು ಮುಳುಗಿಸುವುದು, ಅದು ಮಾಯಾಜಾಲವು

ನಹುಡು, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕನಲ್ಲಿ, ಸುಮಿತ್ಪಾಣಿ ದೇವುಡು

ಬ್ರಹ್ಮ-ಕ್ಷತ್ರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಅದು ಪವಿತ್ರ ದೇವುಡು.

ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳ ದೇವುಡು ಅವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಅಧಿಕ ; ಆದರೆ ಸ್ನೇಹಿತರ, ಓದುಗರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ.

ಭಾಗ - ೨

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಜಾನಪದ '(Folklore)ವನ್ನು ಪುನರ್‌ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಡ್ಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ವಕ್ಯವಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಭಾವಿಸದೆ, ಪಠ್ಯ(Text), ಉಪಪಠ್ಯ (Co-Text), ಸಂದರ್ಭ (Context), ಪ್ರದರ್ಶನ(Performance) ಮುಂತಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಯಾಮಗಳು ತೆರೆದುಕೊಂಡವು. ಇಂಥ ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಚಿಂತನ ಕ್ರಮಗಳು ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಮೊದಲು ತೊಡಗಿದವರು ದೇವುಡು, ಅವರ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' (೧೯೭೫)ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕೃತಿ.

ಇದು ದೇವುಡು ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಸಂಕಲನ, ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ (19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ) ಅರಂಭಗೊಂಡು ಮುಂದುವರೆದರೂ, ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಕಾರಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತ ಗೊಂಡಿತ್ತು. ಜನಪದಗೀತೆ, ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ಅಂದಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತೆಳೆದಿದ್ದ 'ಸೀಮಿತ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ದೇವುಡು ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯಲ್ಲಿ

ಇಡೀ

ಜಾನಪದವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಬಹುದಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ"ಸಂಗತಿ.(ನೋಡಿ : ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ, 'ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಸಮೀಕ್ಷೆ', 1979, ಪು.36) ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅದುವರೆವಿಗೂ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು 'FOLKLORE' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಜಾನಪದವನ್ನು 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ (Culture) ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. 'ದಿವಂಗತ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ Cultureಗೆ ಜ್ಞಾತಿಪದವಾದ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ Kulture ಅನ್ನೂ, Folklore ಅನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಸಮೀಕರಿಸಿರುವುದಂತೂ ಬಹಳ ಅಸಮಂಜಸ" (ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ, ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ, 1975, ಪುಟ.24) ಎನಿಸಿದರೂ, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಜಾನಪದವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಖಂಡವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹರ್ಸ್ಟೋವಿಟ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತ ಮತ್ತು ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ.' ಅದು ಪ್ರದೇಶ, ಜನಾಂಗ, ಭಾಷೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ; ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಂತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಚಲನಶೀಲವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮಾಜದಷ್ಟು ಬೇಗ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದೊಂದಿಗೆ ಘರ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಹಳೆಯದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಓದಿನ ಫಲವಾಗಿ ಅವರು ಕೊಡುವ ವಿವರಗಳು ಗಮನಿಸುವಂಥವು. ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವುಡು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಶಿಷ್ಟ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಜನಾಂಗದ ಕುಲಕುಲಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾಮರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಾಸ್ತವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾನವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಕಾಲೀನ ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ದೇಸೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದೇಶಾಂತರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದು' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವರಿಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿಯದೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇಂಥ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ದೇವುಡು ತಳೆದಂತಿದೆ. ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧನಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೇವುಡು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಗೊಂದಲಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದುಂಟು. 'ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' - ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅವರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ, ದೇಶದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಾಧುವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ : "ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಕೀಳು ಕುಲದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೈಮಿನಿ, ರಾಜಶೇಖರಗಳಂತಹ ಪ್ರೌಢ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈ ಕೊನೆಯಿಂದ ಆ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರುವ ನಿರಕ್ಷರರಿದ್ದಾರೆ; ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡು, ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ ಪಾಮರರಿದ್ದಾರೆ; ಸಾವಿರಾರು ನುಡಿಯ ಹಾಡುಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮೂವತ್ತನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಾರೆ ; ಹೆಸರಾದ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು ಕೈಬಿಟ್ಟ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು 'ಘಟಿಕಾ ಮಂತ್ರ ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಗುಣಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಅಜ್ಜರಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪಾಮರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮೇಲಿನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕೆಳಗಿನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಾವು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವೆವು." (ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, 1961, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು.4,5) ಇಂಥ ವಿಚಾರಸರಣಿಯು

ಹಿಂದೆ ಅವರಿಗಿರುವ ದೇಶೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಅಗಾಧ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ರಮ, ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಮತ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮಗಳು ತಮಗೆ ಎಷ್ಟೇ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು, ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. "ಇವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ, ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಅಳೆಯುವುದೆಂತು ಸಾಧ್ಯ?" (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪುಟ.5) ಎಂಬ ಅವರ ನಿಲುವು ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದದ್ದು 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಖ್ಯಾನಿಸಿದರೂ, ಅದು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿವೇಷಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವ ದೇವುಡು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ - ಮಾನವನಿಗೂ ಮೃಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಅಂತಸ್ಸತ್ವ : ಮಾನವನ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಮನೋವಿಕಾಸದ ಸ್ಥಿತಿ, ಬೆಳೆದ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಪಾಕ; ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಅರಗಿದ ವಿದ್ಯೆಯ ಪರಿಣಾಮ; ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರವಿಲ್ಲದಂತೆ ಎರಡನ್ನೂ ಬೆಸೆಯುವ ಮನಃಪರಿಣಾಮವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿನಯ ಕೂಡ ಬೆರೆತಿರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಜಾತಿ, ಪಂಥಗಳಾದರೂ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏಕ ಜಾತೀಯತೆಯು ಸ್ಥಿರಗೊಳಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಸಮಾಜದ ಪುರೋಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉರಿಗೇ ಬಂದಿರುವ ಕಾಡುಕುರುಬನವರೆಗೆ ಇರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾನಾ ಕುಲಗಳ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರ, ಆಟಪಾರ, ರೀತಿನೀತಿ, ನಡೆನುಡಿ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ- ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏಕ ಜಾತೀಯತೆಯು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಏಕತಾನವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಏಕಮುಖತೆ ಇದೆ."

ದೇವುಡು

35

(ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪುಟ. 6-7) ಎಂಬಿವು ಮಹತ್ವದ ನುಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ದೇವುಡು ಅವರು ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು Culture ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿದಂತಿದೆ. ಈ ನಡುವೆ ಅವರ ಕೆಲವಾರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಮ್ಮತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ, ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವ ದ್ರಾವಿಡರು ದ್ರಾವಿಡರೊಡನೆ, ದ್ರಾವಿಡರು ಆರ್ಯರೊಡನೆ ಬೆರೆತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲರೂಪವಲ್ಲ; ಅದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಎನ್ನುವುದು ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವವು ಮೊದಲು ಅವೈದಿಕವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ

ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಸರಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ದೇವುಡು ಅವರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು.

“ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಅಂದಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳಾಗಿದ್ದ 'ಗರತಿಯ ಹಾಡು,' 'ಜೀವನ ಸಂಗೀತ,' 'ಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆ' ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯನ್ ಎಂಟಿಕ್ಟರಿ'ಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡವು. ಜೊತೆಗೆ, ಸ್ವತಃ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಅವರು ಮೂಲತಃ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ.ಆದರೆ, ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ನಮ್ಮಪುಸ್ತಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಥೆಗಳನ್ನು, ಒಗಟು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಾನುಭವವಿತ್ತು. ಉಪಲಬ್ಧ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 'ಜಾನಪದ'ದ ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ದೇವುಡು ಮಾಡಿದರು. "ಈ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿರುವ ನಾನಾ ಕುಲಗಳ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಹಾಡು-ಕತೆ-ಗಾದೆಗಳು, ಆಟ ಪಾಟ ಉಟ ಮೊದಲಾದವು, ವಿಶೇಷ ಪದ್ಧತಿಗಳು - ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರೆಯುವೆವು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ

36

ದೇವುಡು

ನಾಡಿನ ಕುಲಕುಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಮಾನ್ಯವಾದುವು; ಹಾರುವರೆಂದು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ, ಹೊಲೆಯರೆಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲ; ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಕನ್ನಡಿಗರು ನಾವು ಎಂದು ಅಭಿಮಾನಪಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಲವೂ ನಮಗೆ ಮಾನ್ಯವು. ಈ ಕನ್ನಡ ಕುಲಕುಲಗಳ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹುಡುಕಾಡುವುದು ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪುಟ 3) ಎಂದು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವುಡು ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಶೋಧನೆ'ಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲವೂ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ.' ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ

ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನನಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಾಡು, ಕಥೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟೆ ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿ, ವಿನೋದದ ಪದಗಳು, ವಿಶೇಷದ ಪದಗಳು ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳನ್ನೂ, ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರಾಣಿಯ ಹಾಡು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳು -ಎಂದು ಮೂರು ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗೆ ಹಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅಡಿಪಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಜನಪದಗೀತೆಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರ ಹಾಡು, ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಎಂದು ಸ್ಕೂಲವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹಾಡುವ ಗೀತೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೇವುಡು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸರ

ದೇವುಡು

37

ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಲಾವಣಿ (Ballad) ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ : "ಲಾವಣಿಯೆಂಬ ಪದವೂ ನಮಗೆ ಹೊಸದಲ್ಲ. 'ಲಾವಣಿ'ಯೆಂದರೆ 'ಕಳನಹಾಡು, ಸೈನ್ಯವಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ವಿಜೃಂಭಣಕ್ಕಾಗಿ, ವಿಜಯಾನಂದ ವಿವರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಯಪ್ರಧಾನವಾದ 'ರಣಗೀತೆಗಳು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ." (ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪು.22) 'ಲಾವಣಿಯೆಂಬುದು ಗರಡಿಯವರು ಹಾಡುವ ಹಾಡು (ಅದೇ, ಪು.20)ಎಂಬುದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ, ಅದು ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡುವುದುಂಟು. ವಸ್ತುದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಐದು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ:

1. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಲಾವಣಿಗಳು : "ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈಷ್ಠರ, ನೃಪತಿಪುಂಗವರ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ಇಲ್ಲ. ಹಾಡಿನ ನಾಯಕನು ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ಪಾಳೆಯಗಾರನಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರ ಮಾಂಡಲಿಕನಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಸಂಗೃಹಿತ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನಾಗಿರಬಹುದು. ನಾಯಕನು ಯಾವನಾಗಿರಲಿ

ಅವನ ಕಾರ್ಯವು ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು; ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹತ್ತೆಂಟು ಸಲ ಅಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಕು; ಅದು ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ಲಾವಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ." (ಪುಟ. 25)

2. ಸ್ತುತಿಯ ಲಾವಣಿಗಳು : "ಈ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರು, ಶಾರದಾ, ಗಣಪತಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು; ಇಷ್ಟ ದೇವತಾ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಬರುವುದುಂಟು" (3.31)

3. ಸವಾಲ್ ಲಾವಣಿಗಳು : ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದ ಮಾದರಿಯವು.

4. 'ರಂಗು' ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಶೃಂಗಾರ ಪದಗಳು/ಲಾವಣಿಗಳು : "ಲಾವಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದುದೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಮಿಕ್ಕ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕಾಣದ ರಾಗ ವಿನ್ಯಾಸವು ಇಲ್ಲಿ ತೋರುವುದುಂಟು.

38

ದೇವುಡು

ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಾಂಗಗಳಾದ ಸಂಭೋಗ ವಿಪ್ರಲಂಬಗಳ ವೈಖರಿಯಲ್ಲವೂ ತೋರುವುದು." (ಪುಟ.34)

5. ವೇದಾಂತದ ಲಾವಣಿಗಳು : "ಈ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅದೈತ ಮತ್ತು ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ದರ್ಶನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ; ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಸಮಯಾಚಾರ ಧರ್ಮಗಳು, ನೀತಿಗಳು-ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿವೆ." (ಪುಟ. 36-37).

ಲೇಖಕರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ಮೇಲ್ನೋಟದ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಸಮರ್ಪಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸವಾಲ್ ಲಾವಣಿಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಬಹುದು. ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಲಾವಣಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ವೇದಾಂತದ ಹಾಡುಗಳು ತತ್ವಪದಗಳೇ ಹೊರತು ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲ. ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ 'ರಂಗು ಲಾವಣಿಗಳು ಬಹುಶಃ ತಮಿಳಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದವುಗಳ ಸಂತಾನವಿರಬಹುದು" (ಪುಟ.34) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಸರಿಯಾದ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಲ್ಲ. "ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೇರಬೇಕು" (ಪುಟ.34) ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಿತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಗನ

ಲಾಣಿಯಲ್ಲಿನ ನಾಟಕೀಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಂದೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ದೇವುಡು ಅವರು ಲಾವಣಿಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಕಾವ್ಯಜಾತಿ, ಚಂಪೂಜಾತಿ. ಸರಳ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗುವುದು ಕಾವ್ಯಜಾತಿ, ಚಂಪೂಜಾತಿ -"ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಲಯವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅ ಲಯದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಜಾತಿಯ ಗುರುತು." (ಪುಟ. 39-40) ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವ ಛಂದೋಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನ, ಸಂಗೀತಾಂಶಗಳನ್ನ ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ದೇವುಡು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಯಮನ್, ಪೀಲು, ಪಂತುವಗಾಳಿ, ಭೈರವಿ, ಶಂಕರಾಭರಣ, ಹನುಮತೋಡಿ, ಮಾಯಾಮಾಳವಗೌಳ,

ದೇವುಡು

39

ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಗ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ಹೋಯಿತು ಬಂದಿತು ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಎರಡು ಮೂರು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆಯೇ ಹಾಡುವರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬೇಕು" (ಪುಟ.43) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯದಿದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವುಡು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದರು.

ವಿನೋದ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪದಗಳು, ಜಗಳದ ಪದಗಳು ತುಂಡು ಪದಗಳು, ಹಾಸ್ಯದ ಪದಗಳು, ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳು, ತಂದನಾನಾ ಪದಗಳು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ನಿರರ್ಥನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೂ, ಕೆಲವು ಆಯಾಯಾ ಭಾಗಗಳಿಗೇ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕಥನಗೀತೆಯ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ 'ಕೊಣವೇಗೌಡನ ಕಥೆ'ಯನ್ನು 'ಹಾಸ್ಯದ ಹಾಡುಗಳು' ಎಂಬ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಹಾಸ್ಯಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವುಳ್ಳದ್ದಾದರೂ, ದೀರ್ಘ ಕಥನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಪದಗಳು, ಕಾಮನ ಪದಗಳು, ದಾಸರ ಪದಗಳು, ತತ್ತ್ವಗಳು -ಇವುಗಳನ್ನು 'ವಿಶೇಷ ಪದ'ಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಜಾತ್ರೆಯ ಪದಗಳೂ ಸಂತೆಯ ಪದಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವವು.. ಕಾಮನ ಪದಗಳೂ, ಮಾರ್ನವಮಿ ಪದಗಳೂ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವು..... ದಾಸರಪದಗಳು ಸ್ತುತಿಗಳ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವು.... ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಂಗಗಳೂ ಯೋಗರಹಸ್ಯಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ." (ನೋಡಿ: ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪುಟ. 55-60)

'ಹೆಂಗುಸರ ಹಾಡುಗಳು' - ಇವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರಾಣಿಯ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ವಿಭಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಶೂದ್ರ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂಬ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿರುವ ವಿಂಗಡಣೆ ಅಸಾಧುವೆಂದು ತೋರದಿರಲಾರದು.' (ದೇಜಗೌ,

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, 1976, ಪುಟ.12) ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕೆಳಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ನಾವು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವೆವು ಎಂದಿರುವ ದೇವುಡು ಈ ಬಗೆಯ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರಲು

40

ದೇವುಡು

ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜಾನಪದೀಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಧ್ಯಶ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕಡೆ ಗಮನ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಅವರು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಿಷ್ಟ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅವರಿಗಿದೆಯಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವ ಒಳನೋಟ ಇಲ್ಲ. "ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಬದಲಿಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಯ ಹಾಡುಗಳು, ಶೂದ್ರಾಣೀಯ ಹಾಡುಗಳು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳು ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆವು" (ಪುಟ.67) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಾಲವಾದುದು; ಅವು ರಾಗಪ್ರಧಾನವಾದುವು; ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ಬಿಗಿ ಇಲ್ಲ - ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಯರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಉಪವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಉದಯರಾಗಗಳು - ಗುರುಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳು - ವೇದಾಂತದ ಹಾಡುಗಳು - ಪುರಾಣದ ಹಾಡುಗಳು - ಲಾಲಿಗಳು - ಜಾವಡಿಗಳು - ದಾಸರಪದಗಳು - ಇವುಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯದ ಹಾಡುಗಳೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ:

ಹಕ್ಕಿ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಎನ್ನಲಿ ರಂಗಾ

ಕಾಕಿ ಕಾ ಕಾಯೆನ್ನಲಿ ಹರಿಯೇ

ಕೋಗಿಲೆ ಸ್ವರಗೈಯಲಿ ರಾಮಾ

1.

ನಾಗಸಂಪಿಗೆಯರಳಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ

ಭಾನುವುದಯವಾಗಲೀ ||ಪ||

ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆಯೇಳು | ತಿದ್ದು ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕ |

ಮುಧ್ಡೆ ಬೆಣ್ಣೆಯ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೊಡುವೆ ||
ಹೊದ್ದಿದೆ ಕತ್ತಲು ಬೆಳಕು ಹರಿಯಲೊ ರಂಗ
ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದೆದ್ದು ನೀನೆದ್ದು ಕುಂದ್ರಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ||

ದೇವುಡು

41

ಬಿಸಿಯ ದೋಸೆಯ ಹೊಯ್ದು | ಮೊಸರು ಗಡ್ಡೆಯ ತೆಗೆದು |
ಹಸನಾದ ಕಲಸನ್ನ | ಹೆಸರುಬ್ಯಾಳೇ ಹುಗ್ಗಿ
ಹಸುಳೆ ನಿನಗಾರೋಗಣೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಾ. ||೨||

ಹಳ್ಳದಲಿ ಮೈತೊಳೆದು ಒಳ್ಳೆಯಾ ಮಡಿಯುಟ್ಟು |
ಮೆಲ್ಲನೆ ಶಿವವೂಜೆಗಣಿಮಾಡುತ ||
ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಹೊಗಿ ಶಿವನೆ ಹೆಂಡತಿಯಾದ |
ಗುಳ್ಳದಾ ಗೌರಿಗಾರತಿಯತ್ತಿರೇ ||
ಜಯಮಂಗಳಂ ನಿತ್ಯ ಶುಭಮಂಗಳಂ ||
ನಂದಿಬಟ್ಟಲ ಹೂವು ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆ |
ಚಂದ್ರಮನ ಬೈತಲೆಗೆ ಮುತ್ತು ತುಂಬೇ ||೧||

ಆ ಮಣಿ ಸರದೋಲೆ ಆಣಿ ಮುತ್ತಿನ ಬುಗುಡಿ |
ಲಾಮಂಚ ಪಗಡೆ ಹೂವಿನ ಸೀರೆಯೊ

ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಹೊಂಬಾಳೆ ಫಲಮಾವು ಫಲವಸ್ತು |

ಆನೆಯಾ ಗೌರಿಗಾರತಿಯೆತ್ತಿರೇ ||

ಜಯಮಂಗಳಂ ನಿತ್ಯ ಶುಭ ಮಂಗಳಂ ||೨||

ಈ ಬಗೆಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗಗಳ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಅಡಿಪಡಿಪಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ (ಮೇಲೆ ದಾಖಲಿಸಿರುವ 2ನೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು -ಕಾಳಿದಾಸನು 'ಕುಮಾರಸಂಭವ'ದಲ್ಲಿ ಹರನೆಡೆಗೆ ಬರುವ ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಗೀತೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂವೇದನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಾನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಆಲೋಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ವಾರದ ಹಾಡುಗಳು, ಆಶೀರ್ವಾದದ ಹಾಡುಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಾಡುಗಳು, ಬೀಗರ ಹಾಡುಗಳು -ಇವು ನೈಮಿತ್ತಿಕವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. 'ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಾಡುಗಳು ಅಲ್ಲಿ

42

ದೇವುಡು

ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವವು' (ಪುಟ .91); ಸುಪದ, ಮಡಲು ತುಂಬುವುದು, ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತುವುದು, ಆರತಿಎತ್ತುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. "ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಉರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಣಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಹೆಂಗುಸರು 'ಕೊರವಂಜಿ' ಎಂಬ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವುದುಂಟು. ಈ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಸ್ತ್ರೀವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಗೆ ಕಣಿ ಹೇಳುವ ನೆಪದಿಂದ ಅವಳ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕಥೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ" (ಪುಟ.76) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಲೆಖಕರು 'ಪಾರ್ವತೀ ಕೊರವಂಜಿ' ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯರ ಹಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

'ಗರತಿಯ ಹಾಡು', 'ಹುಟ್ಟಿದಹಳ್ಳಿ-ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡು' ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಾಣಿಯ ಹಾಡುಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ದೇವುಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವರ ನಿಲುವು ಇದು: "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ದಿನಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳು ಬೆರೆತುಹೋಗಿರುವಷ್ಟು ಶೂದ್ರಾಣಿಯ ದಿನಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿಲ್ಲ; ಇವಳು ಅವಳಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೆಳಕಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಉದಯರಾಗ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಬೀಸುವ ಹಾಡುಗಳು

ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಹಾಡೂ ಕೇಳಿಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅವಕಾಶವಾದಾಗ, ಹಾಡು ಹೇಳುವವರು (ತಿರುಪದವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊರೆತಾಗ ಶೂದ್ರಾಣಿಯುಣಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳುವುದುಂಟು; ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊರಮೊರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ತಾನೇ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮನೆಗೆಲಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಪರೂಪ, ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾಗಿ, ಕುಲದೇವರ ಹಬ್ಬಗಳು, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳು, ನಾಟಿ ಮೊದಲಾದ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ಇರುವ 'ಹಾಡು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಕುಂದು' ಎಂಬ ಭಾವವು ಶೂದ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ನಾವು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ರಾಗಿಬೀಸುವ ಪದಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಜೋಗುಳದ ಪದಗಳೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯವು. ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವ ಹಾಡುಗಳು

ದೇವುಡು

43

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಹಾಡುಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆ. ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ನಾಟಿ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ (ಪುಟ, 97-98), ದೇವುಡು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾರು ಅರಕೆಗಳು ಕಾಣ ಬರುವುದಾದರೂ, ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಸೀಮಿತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವರು ತಳೆಯುವ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಿಗಿಂತ ಕಥೆಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಡುಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಡೆ ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ. ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿರುವಂತೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಆಶಯ, ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವುಡು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ: ನಡೆದ ಕಥೆಗಳು, ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು, ವಿನೋದ ಕಥೆಗಳು. 'ಶಾಸನ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದವು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಕಥೆಗಳು ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳಮಹಿಮೆ, ದೇವತಾಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತವು ಪುರಾಣಕಥೆಗಳು, 'ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವು' ವಿನೋದ ಕಥೆಗಳು. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ದೇವುಡು ಅವರು 'ಗೆಜೆಟಿಯರ್' ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಗಳ ರಾಚನಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಒಳವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿವೇಚಿಸಿಲ್ಲ.

'ಗಾದೆಗಳೂ ಒಗಟುಗಳೂ' ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಮಾನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅವು ಅನುಭವ ಸೂಕ್ತಿಗಳು; ಅಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಸ್ವೀಕಾರಯೋಗ್ಯವಾದ ಜೀವನದ್ರವ್ಯ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಗಟುಗಳೂ ಗಾದೆಗಳಂತೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುವು. ಆದರೆ, ಗಾದೆಯಷ್ಟು ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾದೆಗಳು ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು

44

ದೇವುಡು

ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ದೇವುಡು ಅವರು 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ ದಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವಾರು ಘಟನೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗಾದೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬಹುದು; ಎಲ್ಲವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಗಾದೆಕಥೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

"ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನದಿನವೂ ರಾಗಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ತಿಂದುತಂದು ಬೇಸರಗೊಂಡನು. ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗಾದರೂ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಟವು ಸಿಕ್ಕೀತೆಂದು ಚಪಲಗೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವಳು ಆಗಬಹುದೆಂದು ದಾರಿಯ ಬುತ್ತಿಗೆಂದು ರಾಗಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಳು. ಇವನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು, ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇವನು ಈ ದಿನವಾದರೂ ರಾಗಿಹಿಟ್ಟು ತಪ್ಪಿತು' ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಉಟಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅತ್ತೆಯು ಶಾಮಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಬಡಿಸಿದಳು. ಅಳಿಯನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಅದು ರಾಗಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದುದು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ರೇಗಿಹೋಗಿ 'ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಕಾರ, ಹಾದಿ ಹಿಡಿದರೆ ಚಕ್ರಾಕಾರ, ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದೆಯ ಜಡೆಶಂಕರ' ಎಂದನಂತೆ !" (ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪುಟ 137-138).

ಲೇಖಕರು ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಒಂದೊಂದು ಗಾದೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ: 'ಹಾವಿಗೆ ಮುನಿದು ಒಳ್ಳೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆ' =

'ಅತ್ತೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಪ ಕೊತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ', 'ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಶನೇಶ್ವರ ಬಿಡದು' ಪಾಪಿ ಸಮುದ್ರ ಹೊಕ್ಕರೂ ಮೊಣಕಾಲುದ್ದ ನೀರು', 'ವೇದ ಗಾದೆಯ ಮಾತು' = 'ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ' ಇತ್ಯಾದಿ. ಗಾದೆಗಳು ಕುಲ, ಕಸುಬು, ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯುಳ್ಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ:

ದೇವುಡು

45

- ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಔಪಾಸನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ.

- ಬಡದೇವರ ಕಂಡರೆ ಬಿಲ್ಲ ಪತ್ರೆಯೂ ಭುಸ್ಸಂತು.

- ಕೋಮಟಿಗ ಕೊಡ ಬಣಜಿಗ ಬಿಡ.

-ಹಸಿದ ಹಾರುವನನ್ನೂ ಉಂಡ ಒಕ್ಕಲಿಗನನ್ನೂ ಕೆಣಕಬಾರದು.

-ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ನಾಮಧಾರಿ ನಂಬಬೇಡ.

-ಮಿಕ್ಕೆಳು ಮೃಗಶಿರೇಲ ಚೆಲ್ಲು.

-ಎರೆ ನಂಬಿದೋ ದೊರೆ ನಂಬಿದೋ.

- ಅನುರಾಧೆ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಗಿ ನಮ್ಮದು.

ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ದೇವುಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. 'ಒಗಟು' ಎಂದರೇನು ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅವು "ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮನಃಪ್ರಸಾದವು ಬೇಕು. ಹೇಳುವವನಿಗೂ ಕೇಳುವವನಿಗೂ ವಿನೋದಪ್ರಿಯತೆಯು, ರಸಿಕತೆಯೂ ಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿಕಟವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹುಡುಕಿ ನೋಡು ಎಂಬ ಆಟವಾಡುವ ಮನೋಭಾವವು ಬೇಕು" (ಪುಟ. 143) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಗಳ ಉದಯ, ಶಬಲತಾ, ಶಾಂತಿ, ವಿನಿಯೋಗಗಳನ್ನೂ ವೃತ್ತಿಗಳ ಯಾತಾಯಾತವನ್ನು ಅರಿಯುವುದೂ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆ. ಅದನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಇದನ್ನೂ ಬಲ್ಲರು"(ಪುಟ. 145) ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ತಿಣುಕಿದಂತಿದೆ. ಜನಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಗಟುಗಳಿರುವಂತೆ ಸಂಹಿತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮಂತ್ರ, ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ "ಇಂತಹ ಒಗಟು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಏಕಜಾತೀಯವೆಂದು

ನಮ್ಮ ಮತ" (ಪುಟ. 147) ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಗಟುಗಳು ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಉಹೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ವಸ್ತು ಸಾಧ್ಯಶ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಚ್ಯತೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಗಟುಗಳು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಚಮತ್ಕಾರದ ಹೆಣಿಗೆ. ಇವು ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ ಸಂಬಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ವೇದಾಂತಪರವಾದ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ

ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಗಟುಗಳನ್ನು 'Ritual Riddles' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂಥ ಒಗಟುಗಳು ನಿಗೂಢವಾಗಿದ್ದು, ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತವು. ಜನಪದ ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ವಸ್ತುಚಿತ್ರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಆಲೋಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. "ವೃಷಭವೊಂದುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಉಂಬುಗಳು, ಮೂರು ಕಾಲುಗಳು, ಎರಡು ತಲೆಗಳು, ಏಳು ಕೈಗಳು. ಅದನ್ನು ಮೂರು ಹಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದೆ - ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಈ ಮಂತ್ರವು ವ್ಯಾಕರಣಪರವೆಂದೂ ಯಜ್ಞಪರವೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ" ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾವದ (ಪುಟ. 147) ಮಧ್ಯೆ 'ಹಗ್ಗ ಹಾಸಿದೆ; - ಮಲಗಿದೆ' ಎನ್ನುವ ಒಗಟನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಟಮೂಲದ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಕಂಠಸ್ಥ ಪರಂಪರೆಯ ಸಹಜ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಗಟುಗಳು ಪದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ; ಪ್ರಾಸ, ಲಯ ಬೆರೆತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಚೌಪದಿ, ಷಟ್ಪದಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಛಂದೋಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಕಡಿದರೆ ಹಾಲು ಹೊಡೆದರೆ ಹಾಲು/ ಬಡಿದರೆ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು. (ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು)' ಎಂಬುದನ್ನು ತ್ರಿಪದಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಗಟು ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೇವುಡು ಅವರು ಸರಳ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತಳೆದಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವವು ಮೊದಮೊದಲು ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಂತೆ ಅವೈದಿಕವಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು; ವೇದಮಂತ್ರಗಳು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುವ ಬದಲು ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದುವು; ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇ ಮೀಸಲು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ನಿಲುವು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಮೇಲುವರ್ಗದವರ ಆಚಾರ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಜಾನಪದೀಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಡೆ ದೇವುಡು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃತರನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅವರು

ದೇವುಡು

47

'ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನಯನವನ್ನೂ ಮಾಡುವರು; (ಉತ್ತಮರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು) (?)ಆದರೆ, "ವಿವಾಹ ವಿವರಗಳು ಜಾತಿ ಜಾತಿಗೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುವು. ಆದರೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ವಾದ ಚೌಕಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಇದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಇತರರಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುವು" (ಪುಟ 154-155) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಯಾವುದನ್ನೂ ಸರಳ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಬಸವಿ ಬಿಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕೀಳು(?)ಜಾತಿಯವರಲ್ಲೂ ಉಂಟು... ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾನೀನಪುತ್ರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಗೊಂದಲಯುಕ್ತವಾದುದು. ದೃಷ್ಟಿದೋಷ, ಉಟತಂಡಿಗಳು, ವೈದ್ಯ, ತಲೆಗೆ ಮದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಳನೋಟಗಳಿಲ್ಲ. ಹೂವು ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದು ತಪ್ಪು. ದೇವುಡು ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಕೂಲ ನೋಟವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವುಳ್ಳ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಫಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರೆತಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಆಚಾರ- ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಬಹುದಿತ್ತು. "ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು...."

ಜಾನಪದದ ಸಮಗ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಒಂದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ." (ಜೀ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯ, ಜಾನಪದ. 1979, 3-73).

ದೇವುಡು ಅವರು ಮೂಲತಃ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕರೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಷ್ಟೇ. ಹೀಗಾಗಿ, ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರವಾದ ಜಾನಪದೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾದವುಗಳು, ಕನ್ನಡ

48

ದೇವುಡು

ಜಾನಪದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿ, ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವ ಏಕೈಕ ಹಂಬಲ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವರು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಿದವರು. ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆಯೊಳಗಿನ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು 'ಜಾನಪದ (Folklore) ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಂವೇದನೆ, ಜನಪದ ಸಮಾಜದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜಾನಪದವನ್ನು ಕೇವಲ ಹಳೆಯ ಜೀವನವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸರಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು; ಅದು ಅಖಂಡಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕ ಕಲೆ(oral art)ಯಾಗಿದ್ದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಅಂದಕೂಡಲೇ ಅದು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಮೇಲೂ ಅಲ್ಲ; ಕೀಳು ಅಲ್ಲ. ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು (ಧರ್ಮ, ಮತ, ಜಾತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿ) 'ಶ್ರೇಷ್ಠ' ಎಂಬ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ 'ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳೇ ಜೀವನದ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ದೇವುಡು ಅವರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಜಾನಪದೀಯ ನಲಿಗೆಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ಪ್ರಚಲಿತ ಪುರಾಣ ಕಥನಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ;

ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಂದು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ'ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, 'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ'ದ ನಹುಷ ಮೊದಲಾದವರು ಜನಪರವಾದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಸಮೂಹದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾರುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಪರಿಕ್ರಮವನ್ನು

ದೇವುಡು

49

ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವ ಆಂತರಿಕ ಕಲಹವನ್ನೇ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನರಪಶುವಾಗಿ, ಗೋತ್ರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶೂದ್ರನ ಸಮಾನ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶುನಶ್ಯಘನ ಪರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೇದವಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಈ ಕಥೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತಿದೆ. ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅನ್ನೋನ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷ ಮೂರು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ತಾತ್ವಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದೊಂದರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಬೀಳಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣ'ಕ್ಕಾಗಿ ಶೂದ್ರರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದ ಶಂಭುಕ, ವೇದಕಾಲದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪಣ ತೊಟ್ಟವರು. ಕೊನೆಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ, ಆಂತರಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ ನೀಡುವ ಮೌಲ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ'ವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ತರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣವೇ ಶೂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಹಂಬಲ, ಹಟವಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಆತ್ಮಗೌರವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ, ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೋರಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಬಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಿಗೇ ಹೊರತು ಅತಿಮಾನುಷರಿಗಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಲೇಖಕರ ನಿಲುವು. 'ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯ'ದ ನಹುಷನ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಡೆ ದೇವುಡು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. 'ಮಹಾದರ್ಶನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೇದ ಕಾಲೀನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ, ಸಹಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪರಸ್ಪರ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಆಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಅರಮನೆಗೂ ಇದ್ದ ಒಡನಾಟ, ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿ, ಆಶ್ರಮ-ಗೋಶಾಲೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ -ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರಣೆ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಸಮೂಹಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಜನಪದ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ

ಬಾಂಧವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಮಯೂರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.
'ಮಯೂರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ

50

ದೇವುಡು

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಯತ್ನವೂ ನಡೆದಿದೆ." (ದೇವುಡು, ಮಯೂರ, 1975, ಪುಟ. iii)
ಮಯೂರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವೆನಿಸಿದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಂಗಾಜೆಟ್ಟಿ, ನಾಡಗೌಡ, ಕರಿಯನಾಯಕ, ತಿಮ್ಮ, ಬೀರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಗತಿಸಿ ಹೋದ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಹಂಬಲಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಯೂರನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೇಶಿರಾಜವಂಶದ ಕಥೆಯುಳ್ಳ ಈ ಕೃತಿ ಆದಷ್ಟೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ನೈಜ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪಾತ್ರಗಳು ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಮಯೂರನ ಉದಾತ್ತಗುಣ, ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ನಿರೂಪಿಸದೆ, ಅವು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂಬುದರ ಕಡೆ ಗಮನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಯೂರನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಕಥೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅದು ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಆಂತರಿಕ ತುಡಿತ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡೇ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಡೆ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನಿರ್ಣಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು, ದೇವುಡು ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಈ ಬಗೆಯ ನಿಲುವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ ನಾನು ನಾಮಮಾತ್ರ ಪ್ರಭು; ಪ್ರಭುತ್ವವು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಎಂಬ ಉದಾರ ನೀತಿಯನ್ನು ಮಯೂರ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಸ್ವೀರಿಸಬಹುದು; ಗತಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನ, ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲವೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊಸದಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು. 'ಮಯೂರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದ ಜನಜೀವನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಕಲ್ಪನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ಚಿನ್ನಾ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ದೇವುಡು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವುಳ್ಳ ಆಯಾಮ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾಮ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಳಿಸಿಹೋಗುವಂಥ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಥೆ, ನಾಟಕಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವುಡು ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಆಶಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಸಾದೃಶ್ಯಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬಲ್ಲ ಜಾನಪದ ನೆಲೆಯ ಅನುಭವ, ಆಶಯಗಳಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ದೇವುಡು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಠಸ್ಥ ಪರಂಪರೆಯೊಳಗೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾದೆಗಳು, ಅನುಭವ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಅವರು ಸ್ವತಃ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯಸಂಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೃಜನ ಜಾನಪದ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಹೋಲಿಕೆ, ಸಾದೃಶ್ಯಗಳು, ಪದಪುಂಜಗಳು ದೇವುಡು ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಗಳು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಚಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವಷ್ಟು ಅವು ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿವೆ;

- ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದೆಂದರೆ ಆತ್ಮವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೊಟ್ಟಂತೆ.

- ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿವ್ಯಭಿಚಾರವೇಕೆ ?

-ರಾಗದ್ವೇಷರಂಜಿತವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ.

-ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಷ್ಣವು ತಾನೂ ಬೆಂಕಿಯಾಗುವಂತೆ.

- ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಉಪ್ಪು ಕರಗುವಂತೆ.
- ಹಗೆಗೆ ಹಗೆ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು.
- ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಂಬಲಿಸುವುದೂ ಸಾಹಸ.
- ಹೊಸದು ಹಳದನ್ನು ತಿಂದೀತು, ಕೊಂದೀತು, ಕೆಡಿಸೀತು.
- ನೊಣಗಳು ಕೂಡಿಟ್ಟ ಜೇನನ್ನು ಯಾರೋ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದಂತೆ.
- ಹೂವು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಅದರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ?
- ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅಹಂಕಾರವಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಸಂಶಯ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ.
- ನಮ್ಮ ದುರ್ಬಲತೆಯೇ ಇತರರ ಬಲ.
- ಚಿಂತೆಯೂ ಜೀವನದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲೊಂದು.
- ಇತರರಿಗೆ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವರು,
- ಆತ್ಮರಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.
- ಮರವು ಎತ್ತರವಾದಷ್ಟೂ ಕೊನೆಗಳು ಸಣ್ಣದಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪೂರ್ಣತೆಯೇ, ಜ್ಞಾನದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ ಸಂದೇಹ.
- ಚಿನ್ನದ ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗ,
- ಬಟ್ಟೆಯ ಒರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಾದರೂ ಎಂತು.
- ಸ್ತ್ರೀ ಪೂರ್ವವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲಾ ಕಾಮ ವ್ಯಾಪಾರ.
- ಈ ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಸಾಕು.
- ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತ ತ್ಯಾಗವು ಹೆಚ್ಚು.
- ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕೊನೆಯುಂಟು.

- ಬೀಜವು ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೇನು?
- ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬೇಕು.
- ಎರಡು ಕಣ, ಕಾದ ದಾಸಯ್ಯನ ಗತಿ.
- ಪಾತ್ರ ಒಳಗೂ ತೋಳಿಬೇಕು; ಹೊರಗೂ ತೋಳಿಬೇಕು;
- ಒಳಗೆ ತೋಳಿದಿದ್ದರೆ ಮುಸುರೆ; ಹೊರಗೆ ತೋಳಿದಿದ್ದರೆ ಮಸಿ.

ದೇವುಡು

53

- ಬಂದಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಡ, ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿಟ್ಟಿರು.
- ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಮಳೆಗಾಲದ ಹಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು.
- ವಯಸ್ಸು ಮನಸ್ಸಿಗಲ್ಲದೆ ದೇಹಕ್ಕಲ್ಲ.
- ಕೈ ಕಾಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೂತಿರುವಾಗ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉದುವಂತೆ.
- ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಸು ಸತ್ತುಹೋಯಿತು ಅಂತ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆ?
- ಹೋದ ಜೀವಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದ ಜೀವ ತಪಿಸಬೇಕೆ?
- ನೀರು ನೆಲದ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದಾಗ ಬೊಗ್ಗಡ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ತಿಳಿ.
- ಕುಡಿಮುರಿದು ಕವಲೊಡೆಸುವ ಕೆಲಸ.
- ಹೊಸಕುದುರೆ ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಯಜಮಾನ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂತು ಸವಾರಿ ಹೋಗಬಾರದು.
- ಕಾಮ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದುಂಟೆ ?
- ಬಳ್ಳಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ.
- ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ರಾಗಿ ಬೀಸಿದವನು.

ಹಲವಾರು ಮಾತುಗಳ ಘಟಕವಾಗಿರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತತ್ವದೊಳಗೆ ಬಂಧಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಸಂವೇದನೆ, ವಿವೇಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನುಡಿ ಅದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಆಡಿದ ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಹಲವು ಮನಸ್ಸಿನ ಅನುಭವವಿರುತ್ತದೆ; ಅದು ಹಲವರ ಮಾತೂ ಆದಾಗ ಜನತೆಯ ನುಡಿ, ಗಾದೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅರಿಸ್ತಾಟಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಧ್ವನಿ ಹಲವರದಾದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಅದರ ಸದ್ಗಡಗುವುದಿಲ್ಲ'. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ; ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ದೃಷ್ಟಾಂತ, ಸಾದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮಾಲೋಕ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಧ್ಯೆ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಿತವರು ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನೆರವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು

54

ದೇವುಡು

ಬಗೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಕಲ್ಪಿತ ಮಾದರಿ. ದೇವುಡು ಅವರು ಎರಡು ರೀತಿಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರು. ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳಿವು:

- ಹಲ್ಲು ಕಿತ್ತು ಹಾವನ್ನು ಆಡಿಸುವಂತೆ.
- ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳೇ ಅವ್ವ ಬಡ್ಡಿ.
- ಕಾಯುವುದು ಮಾತ್ರ ಕೆಟ್ಟ ವೈರಿಗೂ ಬೇಡ.
- ತಾನು ಕೆಟ್ಟ ಕಪಿ ವನವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು.
- ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮುಂದು, ಗಂಡು ಹಿಂದು.
- ಬಡವರ ಮಕ್ಕಳ ಬಾವಿಗೆ ತಳಿ ಆಳ ನೋಡೋ ಬುದ್ಧಿ.
- ದನ ತಿನ್ನೋನಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಅಣೆಯಂತೆ.
- ಅತ್ತೆ ಮೇಲಿನ ಕೋಪ ಕೊತ್ತಿ ಮೇಲೆ.

- ಏತಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ..
- ಹಿಟ್ಟು ಹಳಸಿರುತ್ತೆ, ನಾಯಿ ಹಸಿದಿರುತ್ತೆ
- ಸೂಳೆ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಸತಿಯಾದಳಂತೆ.
- ಕರೆದು ಹೆಚ್ಚೊಟ್ಟೆ ಮಗ ಬಂದಂತೆ. –
- ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇರುವ ಒಬ್ಬನೇ ಶೆಟ್ಟಿ.
- ಕೋಳಿ ಕೇಳಿ ಕಾರ ಅರೀತಾರೇನು.
- ಹೊಸ ಎತ್ತು ನೊಗಕ್ಕೆ ಬೆದರಿತು.
- ಆರು ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅತ್ತೆ ಕಡೆಗೆ
- ಮೂರು ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸೊಸೆ ಕಡೆಗೆ
- ಸಂಕಟ ಬಂದರೆ ವೆಂಕಟರಮಣ.
- ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತದಿದ್ದ ಬಡ್ಡಿ ಬೆಟ್ಟ ಹಾರುವಳಂತೆ.
- ಬೆಟ್ಟ ಕಡಿದು ಹಳ್ಳ ತುಂಬೋ ಮಾತು.
- ಮೈಸೂರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಜೊತೆಗೊಂದು
- ನಂಜನಗೂಡು ಇರಲಿ ಅನ್ನೋರು.

- ಮನೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರೀತಿರೋವಾಗ
- ಯಾರೂ ಭಾವಿ ತೋಡಲ್ಲ.
- ಮಳೆ ಬಂದರೆ ನೆನೆದು ಬಿಸಿಲು ಬಂದರೆ
- ಒಣಗೋ ನೆಲದ ಹಾಗೆ.
- ಬರುವಾಗ ಬಡಿದು ತಕೋ, ಕೊಡುವಾಗ ತುಂಬಿಕೊಡು.
- ತಿನೋಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ತಿನೋ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು.
- ಮರದ ಕಾಲು ಬೆಂಕಿಗಾಗೊಲ್ಲ ; ಮಣ್ಣಿನ ಕಾಲು ನೀರಿಗಾಗೊಲ್ಲ.
- ಹಣ ಎಂದರೆ ಹೆಣವೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತದಂತೆ.
- ಕಳ್ಳ ಹೊಕ್ಕು ಮನೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ದಂಡ.
- ಎತ್ತು ಏರಿಗೆಳೆದರೆ ಕೋಣ ನೀರಿಗೆಳೆಯಿತು.
- ಬಾಂಡ್ಲಿಗೆ ಹೆದರಿ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ.
- ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ಬಾಲಕ್ಕೆ ದಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ.
- ನಡುನೀರಿನೊಳಗೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು .
- ಮೀಸೆ ಬರೋನು ದೇಶಕಾಣ.
- ಹಾರಿಹೋಗೋ ಬಡ್ಡಿ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಲಾ? ಅನ್ನೋ ಹಂಗೆ
- ಹಾಯೋ ಹಕ್ಕಿ ನಕ್ಕಂಗೆ.
- ಅಂಜದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ನಂಜಿನ ಮೊಳೆ ಅಲ್ಲವಾ?
- ಗಂಡು ಗಳಿಸೋಕೆ, ಹೆಣ್ಣು ಬಳಸೋಕೆ.
- ಸಾವಿರ ಚಿತ್ತಾರ ಮಸಿ ನುಂಗಿತು.
- ಸುಟ್ಟ ಬದನೆಕಾಯಂಗೆ ಆಗದೆ.

- ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಂಬಳಿ ಆದರೆ ಏನು ಚೆಂದ.

- ಮೀನು ಗಾಳವನ್ನು ನುಂಗಿದೆ.

- ಆಸೆ ಆಕಾಶದಷ್ಟು, ಸಾಧನೆ ಸಾಸಿವೆಯಷ್ಟು.

56

ದೇವುಡು

ದೇವುಡು ಅವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ. ಸನಾತನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ, ಅನುಸರಣೆಗಳ ಕಡೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ವೈದಿಕ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವೇದಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದಾದರೆ, ಅದು ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ವರ್ಣಗಳೊಳಗೆ ಚಲನೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು; ನಿರ್ಬಂಧ ಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕೌಶಿಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದದ್ದೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಸಿ.ಎಚ್.ಕೋಲೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅದು 'ಮುಕ್ತವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ' (Open classes). ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ಕೌಶಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದಂತೆ, ಯಯಾತಿ ಮತ್ತು ದುಷ್ಯಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ದೇವಯಾನಿ, ಶಕುಂತಲೆಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ವೇದಕಾಲದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅದು ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅದು ಪ್ರತಿಲೋಮ ವಿವಾಹ ಎನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜೀವನವಿಧಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಜಾತಿ ಸಮೂಹಗಳು ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. (ನೋಡಿ: ಸಿ.ಎನ್.ಶಂಕರರಾವ್, ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ, 1991, ಪುಟ.57) ಯಜ್ಞ, ವಿಧಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದೇವುಡು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ: (i) ಅಧ್ಯಯನ- ಪ್ರವಚನ: ತಾನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅಧ್ಯಯನ; ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವುದು ಪ್ರವಚನ; (ii) ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯ: ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಹವ್ಯ; ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಕವ್ಯ. (iii) ಉಲ್ಬ: ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಂಸದ ಚೀಲ. (iv) ಮೂಢ: ಒಣಗಿದ ಸೆಗೆಣಿಯ ಉಂಡೆ- ಇತ್ಯಾದಿ. ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗುವ ಪೂಜೆ, ಯಜ್ಞ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಬಲಿಪೀಠಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸ್ಥಳಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಗಳು ಕೂಡ ಒಂದು

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ತನೆಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು; "ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧ ನಿಯಮಾವಳಿಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇದೆ. ಇವರಡೂ ಧರ್ಮಗಳು ಆದರೆ ಒಂದು ಧರ್ಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲವೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ." (ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ, 1980, ಪು.100). ಆರ್ಷೇಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ, ಶ್ಲೋಕ, ಸೂಕ್ತಗಳೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದು ಅದೇ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ, ಸಂತಾನ, ಸಂಪತ್ತು, ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ವಾಕ್‌ಶಕ್ತಿ -ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆರ್ಷೇಯರು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು, ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದುದು ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ. ಅದು ಒಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆ; ಉತ್ಪಾದನಾಯಂತ್ರ. ಆದರೂ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ, ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಮಹಾದರ್ಶನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀಮಂತ, ಉಪನಯನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಅಚರಣೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಸೀಮಂತಕರ್ಮದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಮುದಾಯ ದೊಳಗೆ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

'ಅಂತರಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಿ ಬಿಡುವ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ದೇವುಡು ಅವರು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. "ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಪುರಾತನ ದ್ರಾವಿಡರ ಮಾತೃ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚಿಕ್ಕವೆಂದು ಕೆಲವರ ಮತ... ಬಸವಿಯು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವಳು. ಅವಳು ಗಂಡುಸರಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಸಮನಾದವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕಾಚಾರದ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ." (ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪುಟ.156- 157) ಎಂದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳ ನಿಲುವು ತಳೆದಂತಿದೆ. ದೇವರು, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಿಯರನ್ನು ಉಪಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಿ ಶೂದ್ರ ಕನ್ಯೆ; ಭಟ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ ಹೊರತು, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೀಳುಕುಲದವರನ್ನು ಬಸವಿಯರನ್ನಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ

ಒಗ್ಗಿಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೌಢ್ಯ, ಭೀತಿಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕಡೆಗೇ ಲೇಖಕರು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾನಪದ ಮೂಲದಿಂದ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಪಡೆದಂತಿರುವ 'ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ', 'ಮುಖ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ' ಯಂಥ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನದ ಅಶಯವಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲು ನಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಾಗ ಕೆಂಪೇಗೌಡನ ಸೊಸೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಪ್ರಚಲಿತ ಕಥೆಯೇ 'ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ', ಲೇಖಕರು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಠ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮುಗ್ಧಜೀವಿಯೊಂದರ ಚಿತ್ರವಿರುವುದಾದರೂ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಿಲ್ಲ. 'ಮುಯ್ಯಿಗೆ ಮುಖ್ಯಿ' ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು; 'ಗರುಡ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಸಾವಿತ್ರಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಅವರು ಪೌರಾಣಿಕ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಒಡೆದು ತೋರುವುದರ ಮೂಲಕ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ವಿವಾಹಪದ್ಧತಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವಿನ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬದಲುಗೊಳ್ಳುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಕೆಲವು ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇವರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ವರಿಸು... ವಯಸ್ಸಿನಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಕಂಡವರು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲವೆ?' ಎಂದಾಗ 'ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು'ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. (ಸಾವಿತ್ರಿ, ಪು.3-4), ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಸ್ವಯಂವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ, ಅದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಕ್ರಯಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ:

ರಾಣಿ: ಮಗಳೆ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ಒಡವೆಯು, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹೇಗೆ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಬೋಗುವೆ ? ಅದು ಆಗ ಹೋಗದ ನೂತು.

ರಾಜ: ಮಗು, ಸಾವಿತ್ರಿ. ಬೇಕಾದರೂಂದು ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸೋಣ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದ ಪಣವನ್ನೇ

ಒಡ್ಡುವೆನು. ಅಪಣವನ್ನು ಗೆದ್ದವನನ್ನು ವರಿಸುವೆಯಂತೆ !

ರಾಣಿ : ಇದೀಗ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಧತಿ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದದ್ದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡು.

ಸಾವಿತ್ರಿ: ಅಮ್ಮ! ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದೆನೆಂದು ಬೇರೊಂದನೆಣಿಸಬೇಡಿ! ಹಾಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪಣಗಟ್ಟಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ, ಅಜ್ಞಾತ ಕುಲಗೋತ್ರನಾದ ಯಾವನೋ ಪಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಜೀವಾನ್ಯವೂ ಅವನಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರಲು ನನ್ನ ಮನಕ್ಕೊಪ್ಪದು. ಅದೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ದೇಹ ವಿಕ್ರಯವೇ !

ರಾಜ: ನೀನು ಹೇಳುವುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ತಾನೇ...?

ರಾಣಿ: ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ?

ಸಾವಿತ್ರಿ: ಅಮ್ಮಾ! ಆಚಾರಗಳೂ, ಪದ್ಧತಿಗಳೂ, ಬರುಬರುತ್ತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು

ಅನರ್ಥಕಾರಿಗಳಾಗುವುವು. ಯುಗಯುಗದಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋಷಿಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ನಿಸ್ಪೃಹರೂ, ಅಡಾಂಭಿಕರೂ, ದೇವಭಕ್ತರೂ ಆದವರು ಒಪ್ಪುದುದೇ ಧರ್ಮವು. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಯೇ ! ಆದುದರಿಂದ ಆರ್ಯಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಚಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪ ಬಂದರೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದೇನು ?

ರಾಜ: ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ? ಮಗಳೆ ?

ಸಾವಿತ್ರಿ:ತಂದೆಯೇ ! ಮೊದಲೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿರುವೆನಲ್ಲವೆ? ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು

ಹುಡುಕುವೆನು. ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಂಗಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನೋ

ದೈವಭಕ್ತನೂ ವತ್ಸಲನೂ ಆದ ಯಾವಾತನನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತನುಮನಗಳು ದಣಿಯವೋ, ಯಾವಾತನನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ವಂಶವೂ, ಮಾವನ ವಂಶವೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗುವವೋ ಅಂತಹವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬರುವೆನು. ಆತನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಡುವುದು ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇಡ. (ಸಾವಿತ್ರಿ, ಪುಟ.3-4)

ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ವಿಫಲನಾದ ಅಶ್ವಪತಿ, ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಒಲಿದು ಅರಸಿ ತರುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಥೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಸಂವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಒಂದು ಕಾಲದ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲಪದ್ಧತಿಯೊಳಗೆ ವಿಕ್ರಯಗೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯದೇ ಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. 'ಅಜ್ಞಾತ ಕುಲಗೋತ್ರನಾದ ಯಾವನೋ ಪಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಜೀವಾನವೂ ಅವನಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರಲು ನನ್ನ ಮನಕ್ಕೊಪ್ಪದು' ಎಂಬ ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವುಡು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಂತೆ ತುಂಬಾ ಹೊಸದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ನಿಲುವು ಕೂಡ. ಇಂಥ ಕಥನಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಾಗ ಲೇಖಕರು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಪ್ಯಾಂಟಿಸಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವರಲ್ಲಿನ ಜಾನಪದ ಆಸಕ್ತಿಯ ಫಲಿತಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಖುಣ / ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ನಾಯಕ. ಹಾ.ಮಾ.

'ಸಮೀಕ್ಷೆ', 1967.

"

: 'ಜಾನಪದ ಸ್ಮರಣೆ', 1975.

ನಿರಂಜನ

: 'ಅಂಕಣ', 1972.

ದೇವುಡು

'ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತ', 1950.

"	: 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ', 1961.
"	'ಒಡೆದಮತ್ತು', 1950.
"	'ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ', 1980.
"	'ಮಯೂರ', 1975.
"	: 'ಸಾವಿತ್ರಿ', 1931
ಪರಮಶಿವಯ್ಯ. ಜಿ.ಶಂ.	: 'ಜಾನಪದ', 1979.
ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ	: 'ನಮ್ಮ ಜಾನಪದಸಮಾಜ್', 1979.
ರಾಮಾನುಜನ್. ಎ.ಕೆ.	: 'ಗಾದೆಗಳು', 1968.
ಮರುಳಯ್ಯ, ಸಾ.ಶಿ.	'ದೇವುಡು', 1992.
PIERRE MARANDA	: 'MYTHOLOGY', 1972.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು / ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು,

ನಮ್ಮ ನುಡಿ.

ಜ್ಞಾನಸುಧಾ.

ರಂಗಭೂಮಿ.

ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ.

ಜೀವನ.

DECCAN HERALD.